

Chương 2: Tập lệnh máy tính

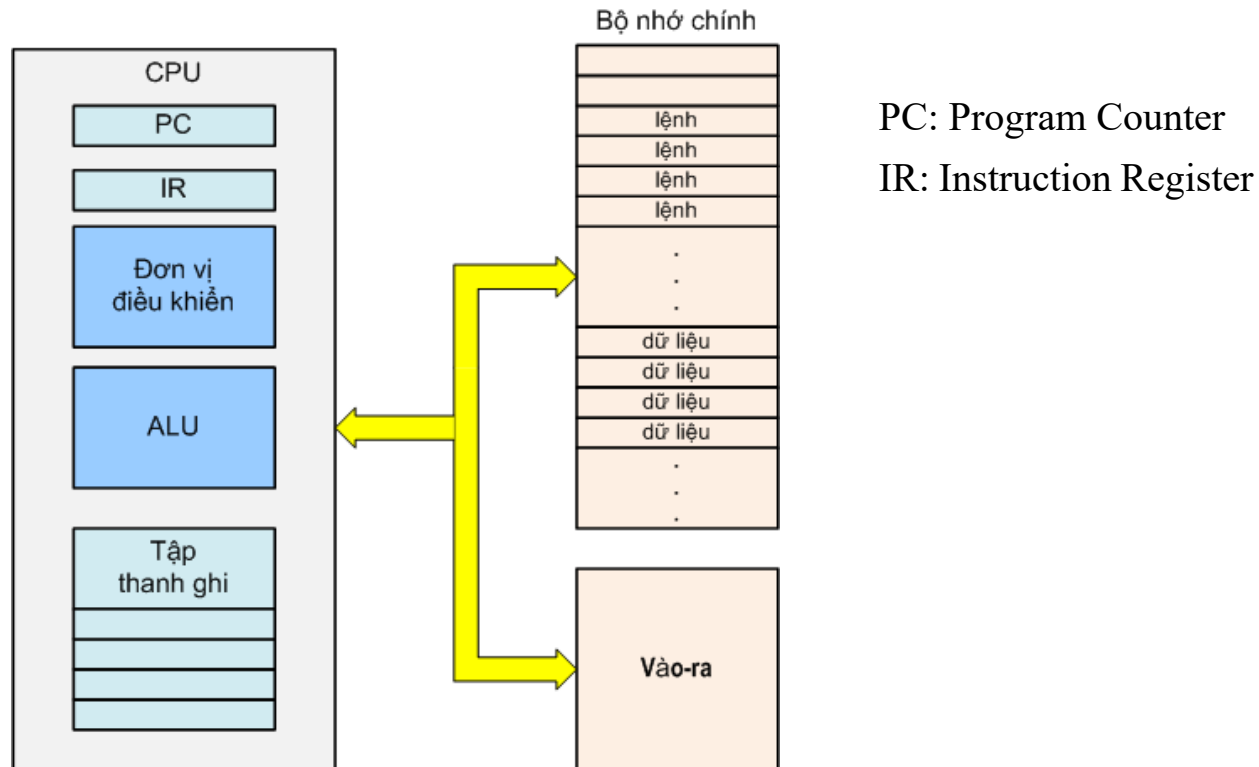
Chương 2: Nội dung chính (Tiếp)

- Giới thiệu về tập lệnh
- Khuôn dạng và các thành phần của lệnh
- Các dạng toán hạng lệnh
- Các chế độ địa chỉ
- Một số dạng lệnh thông dụng
- Cơ chế ống lệnh

Giới thiệu chung

Mô hình lập trình của máy tính

Giới thiệu chung về tập lệnh

- Mỗi bộ xử lý có một tập lệnh xác định
- Tập lệnh thường có hàng chục đến hàng trăm lệnh
- Mỗi lệnh là một chuỗi số nhị phân mà bộ xử lý hiểu được để thực hiện một thao tác xác định.
- Các lệnh được mô tả bằng các ký hiệu gọi nhớ dạng text: chính là các lệnh của hợp ngữ (assembly language)

Giới thiệu chung

- Lệnh máy tính là một từ nhị phân (binary word) mà thực hiện một nhiệm vụ cụ thể:
  - Lệnh được lưu trong bộ nhớ
  - Lệnh được đọc từ bộ nhớ vào CPU để giải mã và thực hiện
  - Mỗi lệnh có chức năng riêng của nó
- Tập lệnh gồm nhiều lệnh, có thể được chia thành các nhóm theo chức năng:
  - Chuyển dữ liệu (data movement)
  - Tính toán (computational)
  - Điều kiện và rẽ nhánh (conditioning & branching)
  - Các lệnh khác ...

Giới thiệu chung

- Quá trình thực hiện/ chạy lệnh được chia thành các pha hay giai đoạn (stage). Mỗi lệnh có thể được thực hiện theo 4 giai đoạn:
  - Đọc lệnh IF(Instruction Fetch): lệnh được đọc từ bộ nhớ vào CPU
  - Giải mã lệnh ID(Instruction Decode): CPU giải mã lệnh
  - Chạy lệnh IE(Instruction Execution): CPU thực hiện lệnh
  - Ghi WB(Write Back): kết quả lệnh (nếu có) được ghi vào thanh ghi hoặc bộ nhớ

Chu kỳ thực hiện lệnh

- Chu kỳ thực hiện lệnh (instruction execution cycle) là khoảng thời gian mà CPU thực hiện xong một lệnh
  - Một chu kỳ thực hiện lệnh gồm một số giai đoạn thực hiện lệnh
  - Một giai đoạn thực hiện lệnh có thể gồm một số chu kỳ máy
  - Một chu kỳ máy có thể gồm một số chu kỳ đồng hồ

Chu kỳ thực hiện lệnh

- Một chu kỳ thực hiện lệnh có thể gồm các thành phần sau:
  - Chu kỳ đọc lệnh
  - Chu kỳ đọc bộ nhớ (memory read)
  - Chu kỳ ghi bộ nhớ (memory write)
  - Chu kỳ đọc thiết bị ngoại vi (I/O read)
  - Chu kỳ ghi thiết bị ngoại vi (I/O write)
  - Chu kỳ bus rỗi (bus idle)

Địa chỉ byte nhớ và word nhớ

Dữ liệu hoặc lệnh	Địa chỉ byte (theo Hexa)
byte (8-bit)	0x0000 0000
byte	0x0000 0001
byte	0x0000 0002
byte	0x0000 0003
byte	0x0000 0004
byte	0x0000 0005
byte	0x0000 0006
byte	0x0000 0007
.	
.	
.	
byte	0xFFFF FFFB
byte	0xFFFF FFFC
byte	0xFFFF FFDD
byte	0xFFFF FFDE
byte	0xFFFF FFFF

2^{32} bytes

Dữ liệu hoặc lệnh	Địa chỉ word (theo Hexa)
word (32-bit)	0x0000 0000
word	0x0000 0004
word	0x0000 0008
word	0x0000 000C
word	0x0000 0010
word	0x0000 0014
word	0x0000 0018
.	
.	
.	
word	0xFFFF FFF4
word	0xFFFF FFF8
word	0xFFFF FFFC

2^{30} words

Các thành phần của lệnh máy

Mã lệnh	Địa chỉ của các toán hạng	
Opcode	Addresses of Operands	
Opcode	Des addr.	Source addr.

- Mã lệnh (operation code - opcode): mã hóa cho thao tác mà bộ xử lý phải thực hiện
- Địa chỉ toán hạng: chỉ ra nơi chứa các toán hạng mà thao tác sẽ tác động:
  - Toán hạng nguồn (source operand): dữ liệu vào của thao tác
  - Toán hạng đích (destination operand): dữ liệu ra của thao tác

Chế độ địa chỉ toán hạng

- Toán hạng của lệnh có thể là:
  - Một giá trị cụ thể nằm ngay trong lệnh
  - Nội dung của thanh ghi
  - Nội dung của ngăn nhớ hoặc cổng vào-ra
- Phương pháp định địa chỉ (addressing modes) là cách thức địa chỉ hóa trong trường địa chỉ của lệnh để xác định nơi chứa toán hạng

Các chế độ địa chỉ

- Chế độ địa chỉ là cách thức CPU tổ chức các toán hạng
  - Chế độ địa chỉ cho phép CPU kiểm tra dạng và tìm các toán hạng của lệnh
- Một số chế độ địa chỉ tiêu biểu:
  - Chế độ địa chỉ tức thì (Immediate)
  - Chế độ địa chỉ trực tiếp (Direct)
  - Chế độ địa chỉ gián tiếp qua thanh ghi (Register Indirect)
  - Chế độ địa chỉ gián tiếp qua bộ nhớ (Memory Indirect)
  - Chế độ địa chỉ chỉ số (Indexed)
  - Chế độ địa chỉ tương đối (Relative)

Chế độ địa chỉ tức thì

- Giá trị của toán hạng nguồn có sẵn trong lệnh (hằng số)
- Toán hạng đích có thể là thanh ghi hoặc một vị trí bộ nhớ
- Ví dụ:

LOAD R₁, #1000;   1000 → R₁

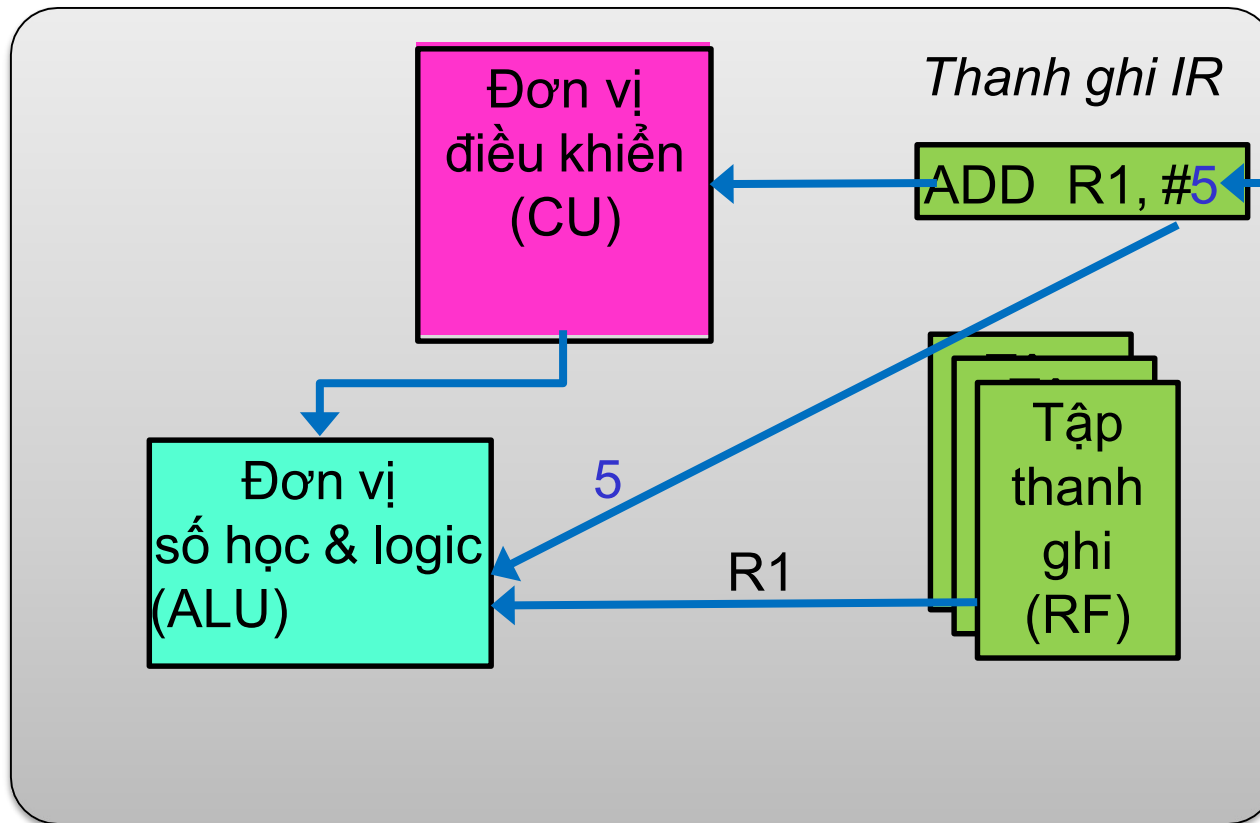
giá trị 1000 được tải vào thanh ghi R1

LOAD B, #500;   500 → M[B]

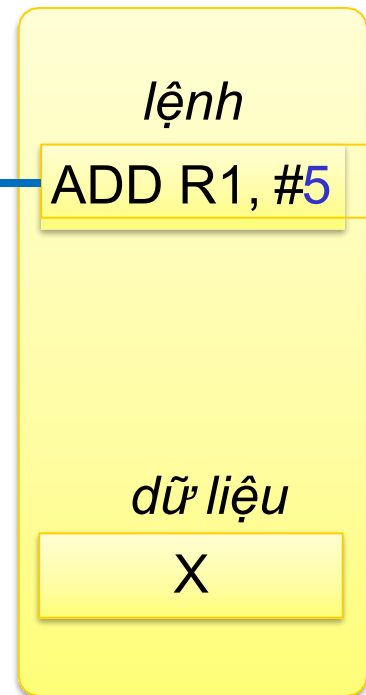
Giá trị 500 được tải vào vị trí B trong bộ nhớ

Chế độ địa chỉ tức thì

CPU

Bộ nhớ chính

Chế độ địa chỉ tức thì

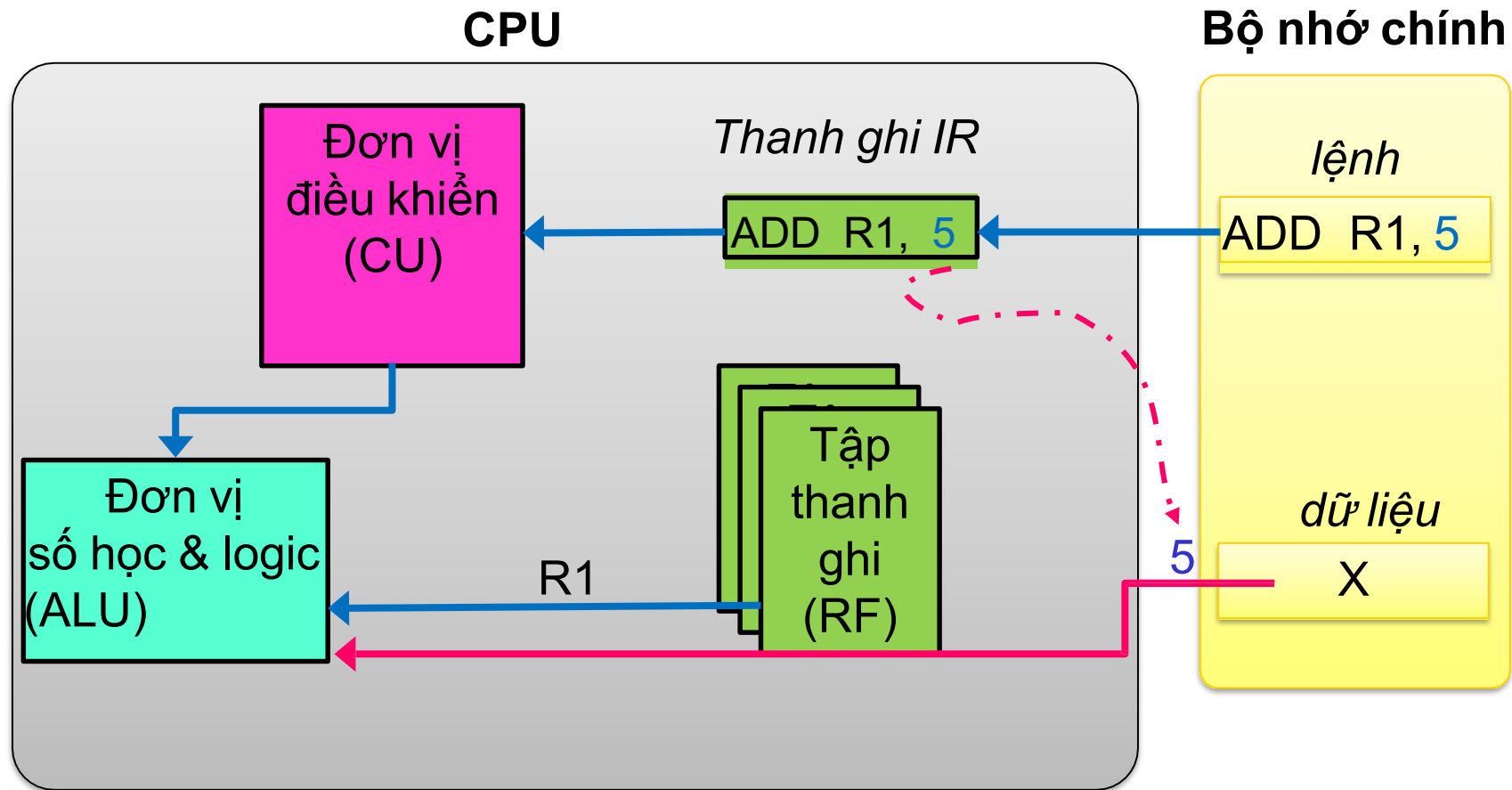
Mã lệnh		Toán hạng
---------	--	-----------

- Toán hạng là hằng số nằm ngay trong lệnh
- Chỉ có thể là toán hạng nguồn
- Ví dụ:

ADD R1, #5 // R1 = R1+5

- Không tham chiếu bộ nhớ
- Truy nhập toán hạng rất nhanh
- Dải giá trị của toán hạng bị hạn chế

Chế độ địa chỉ trực tiếp

Chế độ địa chỉ trực tiếp/ tuyệt đối

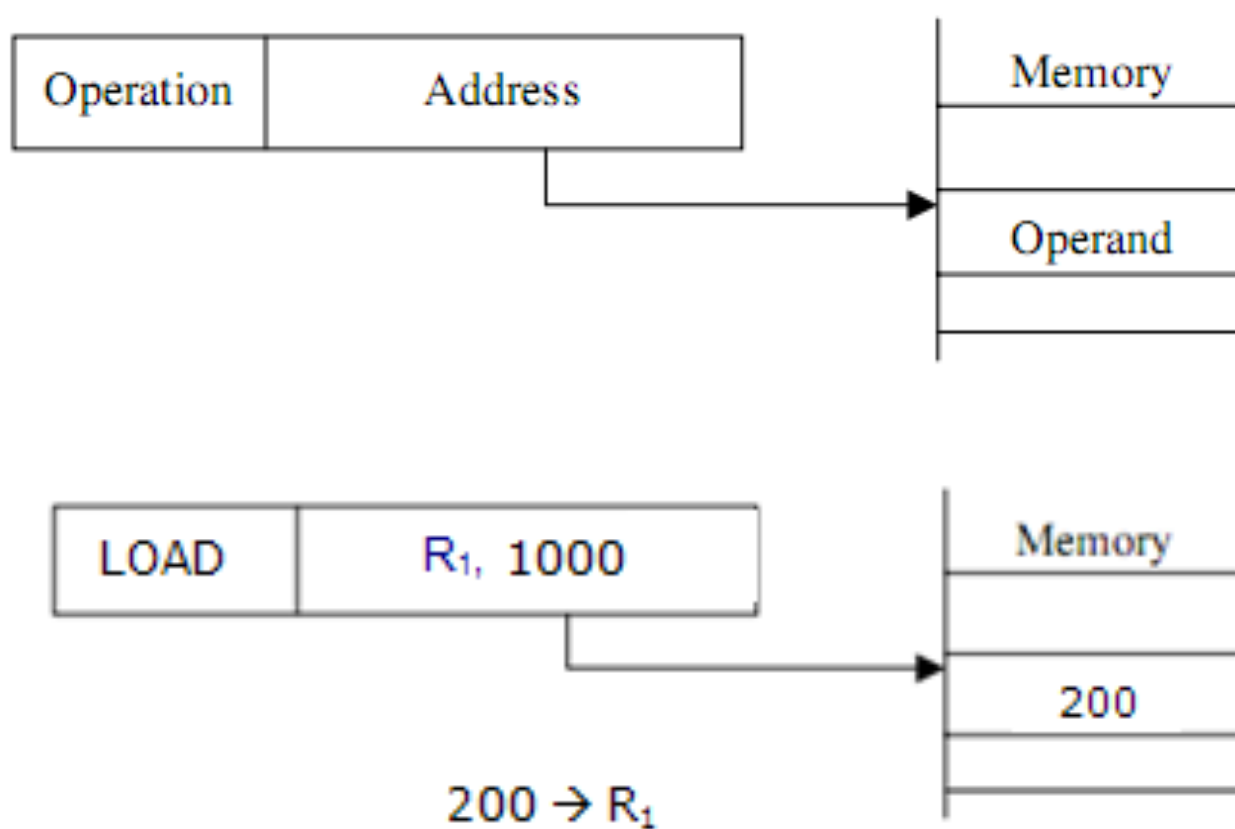

- Một toán hạng là địa chỉ của một vị trí trong bộ nhớ chứa dữ liệu
- Toán hạng kia là thanh ghi hoặc 1 địa chỉ ô nhớ
- Ví dụ:

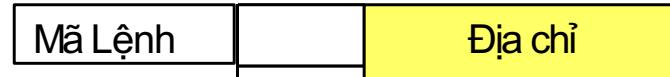
LOAD R₁, 1000;   M[1000] → R₁

giá trị lưu trong vị trí 1000 ở bộ nhớ được tải vào thanh ghi R1

Chế độ địa chỉ trực tiếp/ tuyệt đối

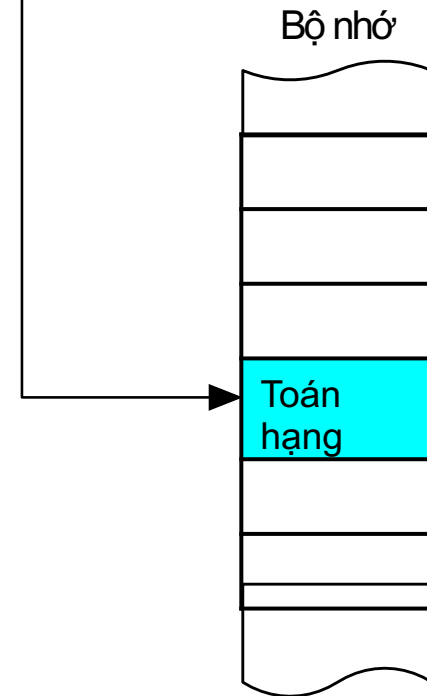
Chế độ địa chỉ trực tiếp

- Toán hạng là ngăn nhớ có địa chỉ được cho trực tiếp trong lệnh
- Ví dụ:

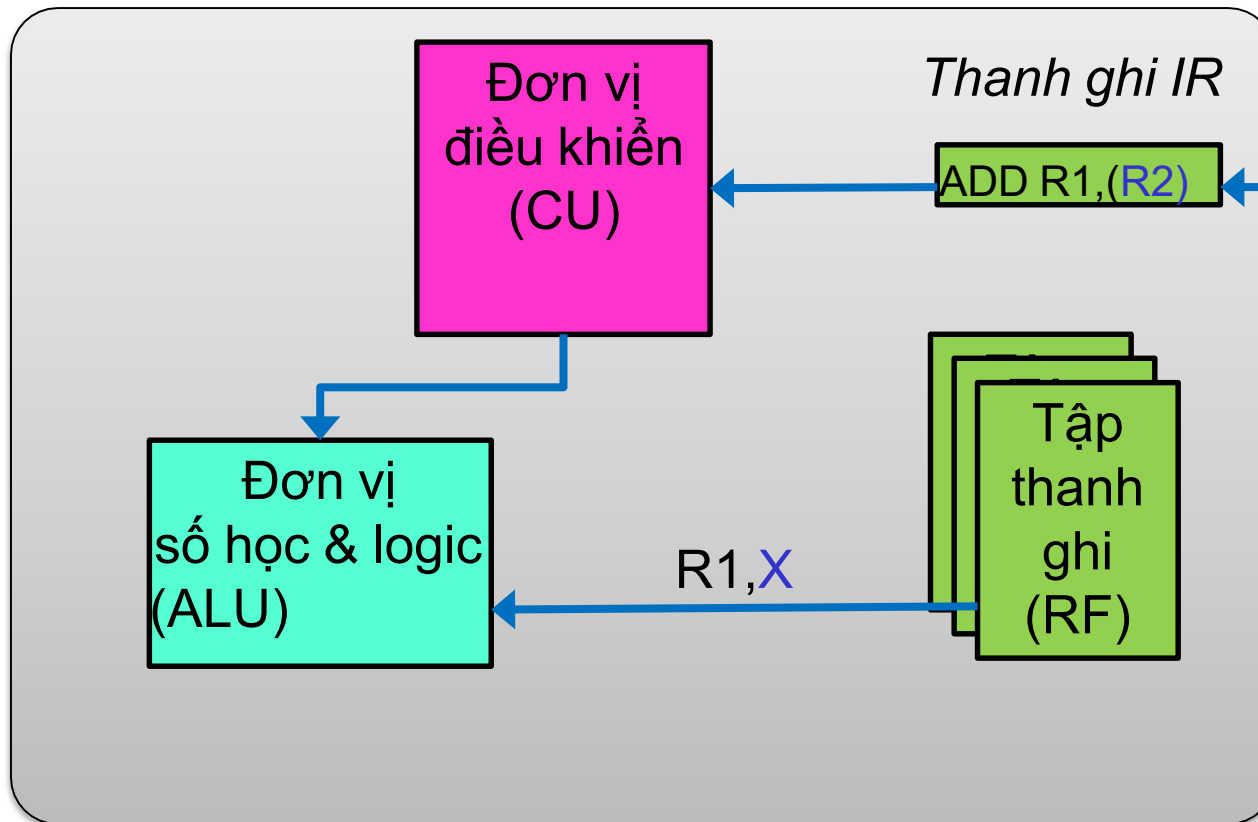
ADD R1, A $\#R1 = R1 + (A)$

- Cộng nội dung thanh ghi R1 với nội dung của ngăn nhớ có địa chỉ là A
- Tìm toán hạng trong bộ nhớ ở địa chỉ A
- CPU tham chiếu bộ nhớ một lần để truy nhập dữ liệu

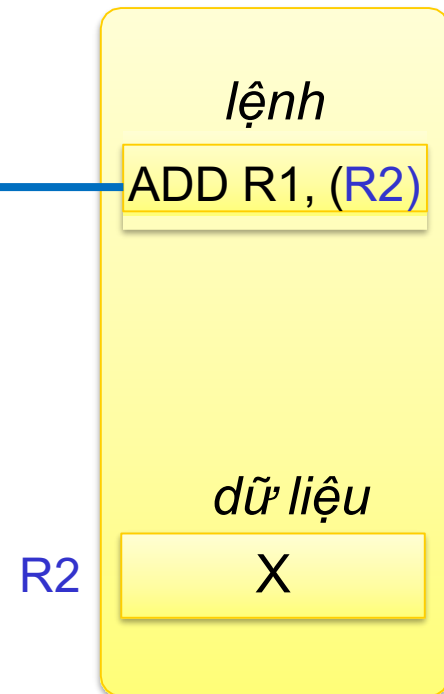

Chế độ địa chỉ gián tiếp

CPU

Bộ nhớ chính

Chế độ địa chỉ gián tiếp

- Một thanh ghi hoặc một vị trí trong bộ nhớ được sử dụng để lưu địa chỉ của toán hạng

- Gián tiếp thanh ghi:

$\text{LOAD } R_j, (R_i); \quad M[R_i] \rightarrow R_j$

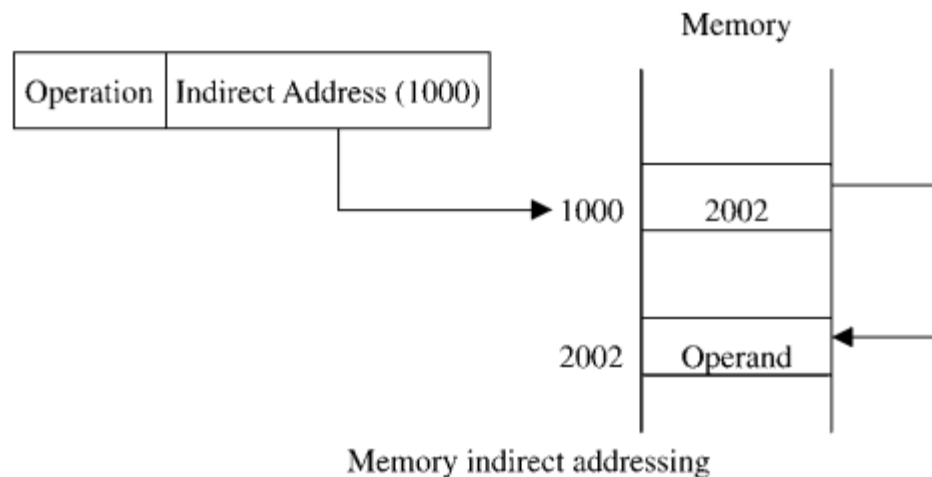
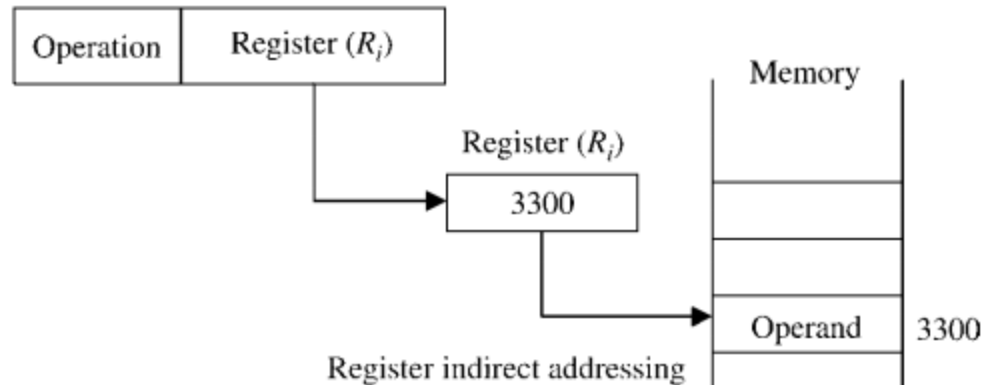
Tải giá trị tại vị trí bộ nhớ có địa chỉ được lưu trong R_i vào thanh ghi R_j

- Gián tiếp bộ nhớ:

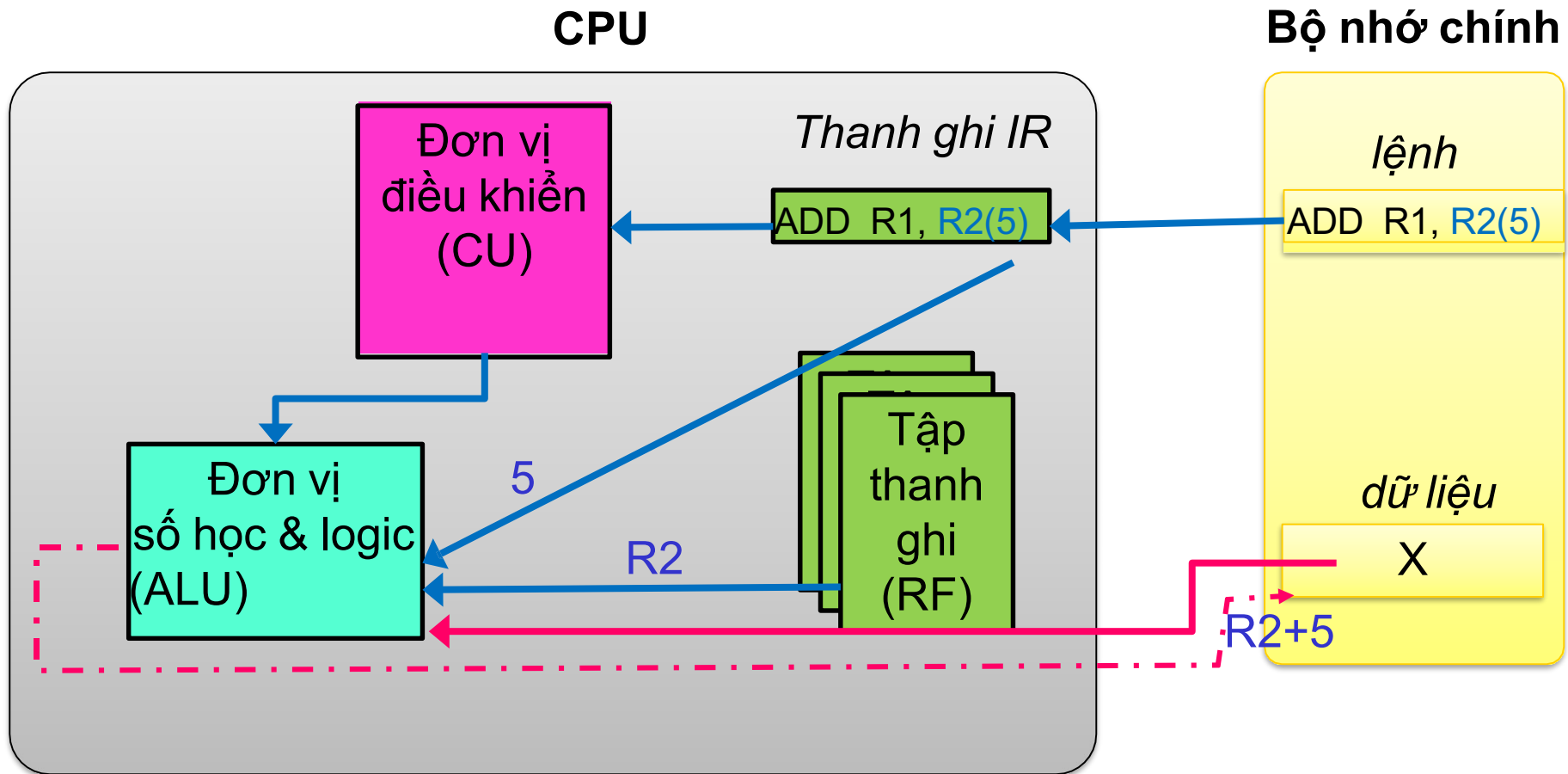
$\text{LOAD } R_i, (1000); \quad M[M[1000]] \rightarrow R_i$

Giá trị của vị trí bộ nhớ có địa chỉ được lưu tại vị trí 1000 vào R_i

Chế độ địa chỉ gián tiếp

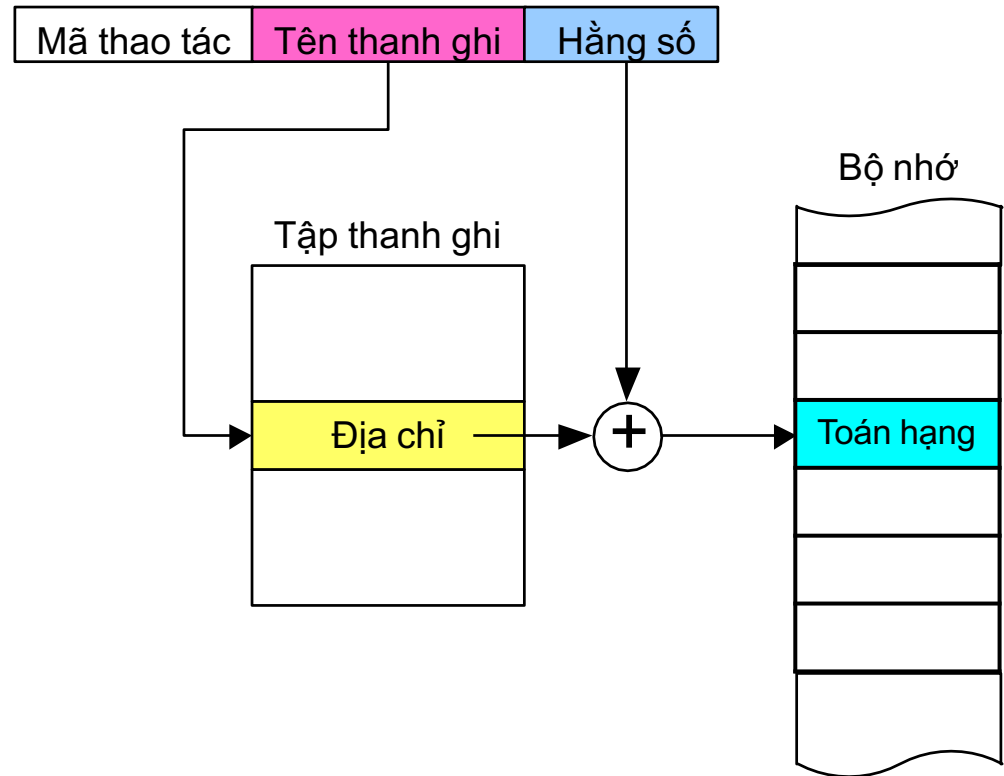

Chế độ địa chỉ dịch chuyển

Chế độ địa chỉ chỉ số

- Để xác định toán hạng, Trường địa chỉ chứa hai thành phần:
  - Tên thanh ghi
  - Hằng số (offset)
- Địa chỉ của toán hạng = nội dung thanh ghi + hằng số
- Thanh ghi có thể được ngầm định

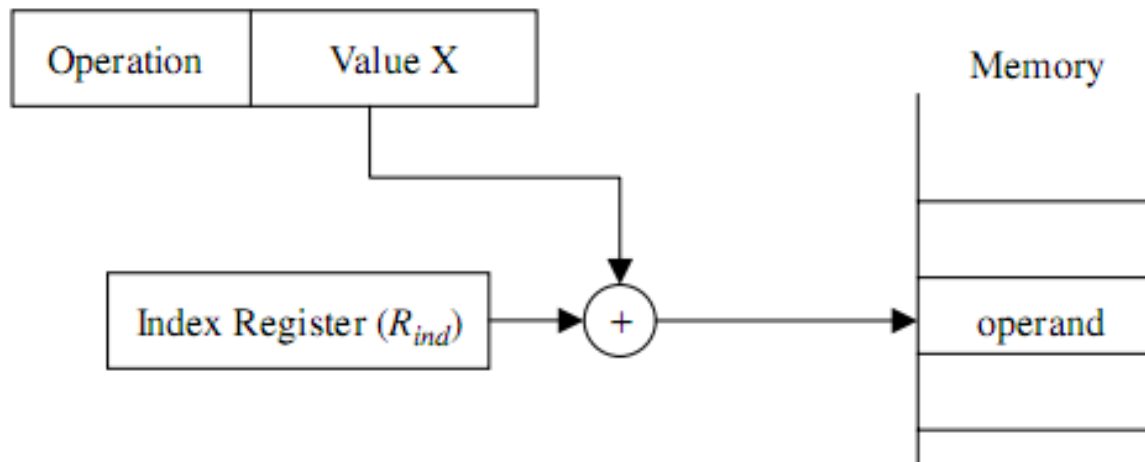

Chế độ địa chỉ chỉ số

- Địa chỉ của toán hạng có được bằng cách cộng thêm hằng số vào nội dung của một thanh ghi, là thanh ghi chỉ số
- Ví dụ

LOAD $R_i, X(R_{ind}); \quad M[X+R_{ind}] \rightarrow R_i$

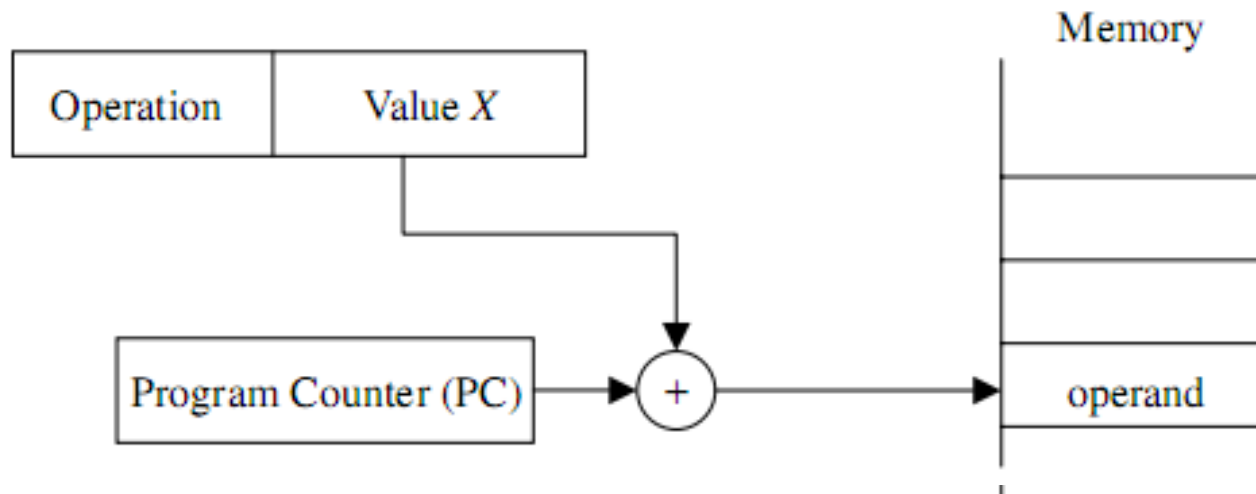

Chế độ địa chỉ tương đối

- Địa chỉ của toán hạng có được bằng cách cộng thêm hằng số vào nội dung của một thanh ghi, là thanh ghi con đếm chương trình PC

- Ví dụ

LOAD $R_i, X(PC); M[X+PC] \rightarrow R_i$

Tổng kết các chế độ địa chỉ

Chế độ địa chỉ	Ý nghĩa	Ví dụ	Thực hiện
Tức thì	Giá trị của toán hạng được chứa trong lệnh	LOAD Ri, #1000	$Ri \leftarrow 1000$
Trực tiếp	Địa chỉ của toán hạng được chứa trong lệnh	LOAD Ri, 1000	$Ri \leftarrow M[1000]$
Gián tiếp thanh ghi	Giá trị của thanh ghi trong lệnh là địa chỉ bộ nhớ chứa toán hạng	LOAD Ri, (Rj)	$Ri \leftarrow M[Rj]$
Gián tiếp bộ nhớ	Địa chỉ bộ nhớ trong lệnh chứa địa chỉ bộ nhớ của toán hạng	LOAD Ri, (1000)	$Ri \leftarrow M[M[1000]]$
Chỉ số	Địa chỉ của toán hạng là tổng của hằng số (trong lệnh) và giá trị của một thanh ghi chỉ số	LOAD Ri, X(Rind)	$Ri \leftarrow M[X + Rind]$
Tương đối	Địa chỉ của toán hạng là tổng của hằng số và giá trị của thanh ghi con đếm chương trình	LOAD Ri, X(PC)	$Ri \leftarrow M[X + PC]$

Các thành phần của lệnh máy

Mã thao tác	Địa chỉ của các toán hạng	
Opcode	Addresses of Operands	
Opcode	Des addr.	Source addr.

- Mã thao tác (operation code - opcode): mã hóa cho thao tác mà bộ xử lý phải thực hiện
- Địa chỉ toán hạng: chỉ ra nơi chứa các toán hạng mà thao tác sẽ tác động
  - Toán hạng nguồn (source operand): dữ liệu vào của thao tác
  - Toán hạng đích (destination operand): dữ liệu ra của thao tác

Toán hạng 3 địa chỉ

□ Khuôn dạng:

- opcode addr1, addr2, addr3
- Mỗi địa chỉ addr1, addr2, addr3: tham chiếu tới một ô nhớ hoặc 1 thanh ghi

□ Ví dụ

1. $\text{ADD } R_1, R_2, R_3; \quad R_2 + R_3 \rightarrow R_1$
R₂ cộng R₃ sau đó kết quả đưa vào R₁
R_i là các thanh ghi CPU
2. $\text{ADD } A, B, C; \quad M[B] + M[C] \rightarrow M[A]$
A, B, C là các vị trí trong bộ nhớ

Toán hạng 2 địa chỉ

□ Khuôn dạng:

- opcode addr1, addr2
- Mỗi địa chỉ addr1, addr2: tham chiếu tới 1 thanh ghi hoặc 1 vị trí trong bộ nhớ

□ Ví dụ

1. $\text{ADD } R_1, R_2; \quad R_1 + R_2 \rightarrow R_1$
 R_1 cộng R_2 sau đó kết quả đưa vào R_1
 R_i là các thanh ghi CPU
2. $\text{ADD } A, B; \quad M[A] + M[B] \rightarrow M[A]$
 A, B là các vị trí trong bộ nhớ

Toán hạng 1 địa chỉ

□ Khuôn dạng:

- opcode addr
- addr: tham chiếu tới 1 thanh ghi hoặc 1 vị trí trong bộ nhớ
- Khuôn dạng này sử dụng R_{acc} (thanh ghi tích lũy) mặc định cho địa chỉ thứ 2

□ Ví dụ

1. $ADD R_1; \quad R_1 + R_{acc} \rightarrow R_{acc}$
 R_1 cộng R_{acc} sau đó kết quả đưa vào R_{acc}
 R_i là các thanh ghi CPU
2. $ADD A; \quad M[A] + R_{acc} \rightarrow R_{acc}$
 A là vị trí trong bộ nhớ

Toán hạng 1.5 địa chỉ

□ Khuôn dạng:

- opcode addr1, addr2
- Một địa chỉ tham chiếu tới 1 ô nhớ và địa chỉ còn lại tham chiếu tới 1 thanh ghi
- Là dạng hỗn hợp giữa các toán hạng thanh ghi và vị trí bộ nhớ

□ Ví dụ

1. ADD R₁, B;   M[B] + R₁ → R₁

Toán hạng 0 địa chỉ

- Được thực hiện trong các lệnh mà thực hiện các thao tác ngăn xếp: push & pop

- Ví dụ:

push a

push b

add pop c

có nghĩa là : $c = a + b$

Một số dạng lệnh thông dụng

- Các lệnh vận chuyển dữ liệu
- Các lệnh số học và logic
- Các lệnh điều khiển chương trình
- Các lệnh vào/ ra

Lệnh vận chuyển dữ liệu

- Chuyển dữ liệu giữa các phần của máy tính
  - Giữa các thanh ghi trong CPU
MOVE R_i, R_j ; R_j -> R_i
  - Giữa thanh ghi CPU và một vị trí trong bộ nhớ
MOVE R_j, 1000; M[1000] -> R_j
  - Giữa các vị trí trong bộ nhớ
MOVE 1000, (R_j) ; M[R_j] -> M[1000]

Một số lệnh vận chuyển dữ liệu thông dụng

- MOVE: chuyển dữ liệu giữa thanh ghi – thanh ghi, ô nhớ - thanh ghi, ô nhớ - ô nhớ
- LOAD: nạp nội dung 1 ô nhớ vào 1 thanh ghi
- STORE: lưu nội dung 1 thanh ghi ra 1 ô nhớ
- PUSH: đẩy dữ liệu vào ngăn xếp
- POP: lấy dữ liệu ra khỏi ngăn xếp

Lệnh số học và logic

- Thực hiện các thao tác số học và logic giữa các thanh ghi và nội dung ô nhớ

- Ví dụ:

ADD R1, R2, R3; $R2 + R3 \rightarrow R1$

SUBTRACT R1, R2, R3; $R2 - R3 \rightarrow R1$

Các lệnh tính toán số học thông dụng

- ADD: cộng 2 toán hạng
- SUBTRACT: trừ 2 toán hạng
- MULTIPLY: nhân 2 toán hạng
- DIVIDE: chia số học
- INCREMENT: tăng 1
- DECREMENT: giảm 1

Các lệnh logic thông dụng

- NOT: phủ định
- AND: và
- OR: hoặc
- XOR: hoặc loại trừ
- COMPARE: so sánh
- SHIFT: dịch
- ROTATE: quay

Lệnh điều khiển/ tuần tự

- Được dùng để thay đổi trình tự các lệnh được thực hiện:
  - Các lệnh rẽ nhánh (nhảy) có điều kiện (conditional branching/ jump)
  - Các lệnh rẽ nhánh (nhảy) không điều kiện (unconditional branching/ jump)
  - CALL và RETURN: lệnh gọi thực hiện và trở về từ chương trình con
- Đặc tính chung của các lệnh này là quá trình thực hiện lệnh của chúng làm thay đổi giá trị PC
- Sử dụng các cờ ALU để xác định các điều kiện

Một số lệnh điều khiển thông dụng

- ❑ **BRANCH – IF – CONDITION:** chuyển đến thực hiện lệnh ở địa chỉ mới nếu điều kiện là đúng
- ❑ **JUMP:** chuyển đến thực hiện lệnh ở địa chỉ mới
- ❑ **CALL:** chuyển đến thực hiện chương trình con
- ❑ **RETURN:** trở về (từ chương trình con) thực hiện tiếp chương trình gọi

Một số lệnh điều khiển thông dụng

LOAD R1, #100

LAP:

ADD R0, (R2)

DECREMENT R1

BRANCH_IF >0 LAP

Các lệnh vào/ ra

- Được dùng để truyền dữ liệu giữa máy tính và các thiết bị ngoại vi
- Các thiết bị ngoại vi giao tiếp với máy tính thông qua các cổng. Mỗi cổng có một địa chỉ dành riêng
- Hai lệnh I/O cơ bản được sử dụng là các lệnh INPUT và OUTPUT
  - Lệnh INPUT được dùng để chuyển dữ liệu từ thiết bị ngoại vi vào tới bộ vi xử lý
  - Lệnh OUTPUT dùng để chuyển dữ liệu từ VXL ra thiết bị đầu ra

Các ví dụ

CLEAR R0;

MOVE R1, #100;

CLEAR R2;

LAP:

ADD R0, 1000(R2);

INCREMENT R2;

DECREMENT R1;

BRANCH_IF>0 LAP;

STORE 2000, R0;

Các ví dụ

CLEAR R0;

$R0 \leftarrow 0$

MOVE R1, #100;

$R1 \leftarrow 100$

CLEAR R2;

$R2 \leftarrow 0$

LAP:

ADD R0, 1000(R2);

$R0 \leftarrow R0 + M[R2 + 1000]$

INCREMENT R2;

$R2 \leftarrow R2 + 1$

DECREMENT R1;

$R1 \leftarrow R1 - 1$

BRANCH_IF>0 LAP;

go to LAP if $R1 > 0$

STORE 2000, R0;

$M[2000] \leftarrow R0$

BÀI TẬP

---

1. Cho đoạn lệnh sau:

ADD R2, (R0);

SUBTRACT R2, (R1);

MOVE 500(R0), R2;

LOAD R2, #5000;

STORE 100(R2), R0;

Biết $R0=1500$, $R1=4500$, $R2=1000$, $M[1500]=3000$, $M[4500]=500$

a. Chỉ rõ chế độ địa chỉ của từng lệnh

b. Hãy chỉ ra giá trị của thanh ghi và tại vị trí trong bộ nhớ qua mỗi lệnh thực hiện.

BÀI TẬP

---

2. Cho đoạn lệnh sau:

MOVE R0, #100;

CLEAR R1;

CLEAR R2;

LAP:

ADD R1, 2000(R2);

ADD R2, #2;

DECREMENT R0;

BRANCH_IF>0 LAP;

STORE 3000, R1;

- a. Hãy giải thích ý nghĩa của từng lệnh
- b. Chỉ ra chế độ địa chỉ của từng lệnh (đối với các lệnh có 2 toán hạng)
- c. Đoạn lệnh trên thực hiện công việc gì?

BÀI TẬP

- Cho một mảng gồm 10 số, được lưu trữ liên tiếp nhau trong bộ nhớ, bắt đầu từ vị trí ô nhớ 1000. Viết đoạn chương trình tính tổng các số dương trong mảng đó và lưu kết quả vào ô nhớ 2000.

CPU pipeline

Nội dung chính

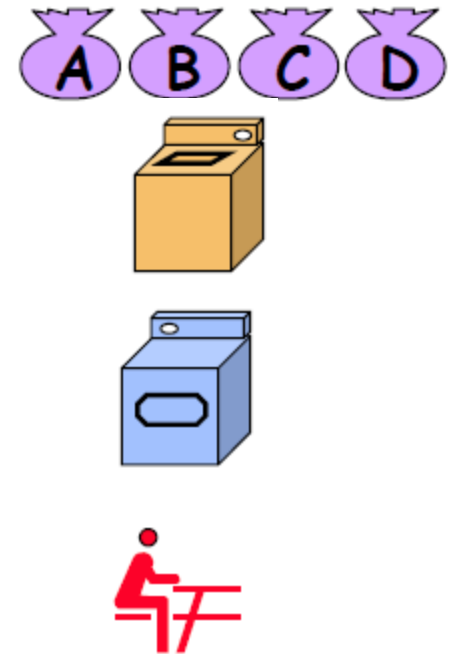

- Giới thiệu về CPU pipeline
- Các vấn đề của pipeline
- Xử lý xung đột dữ liệu và tài nguyên
- Xử lý rẽ nhánh (branch)
- Super pipeline

Pipeline – Ví dụ thực tế

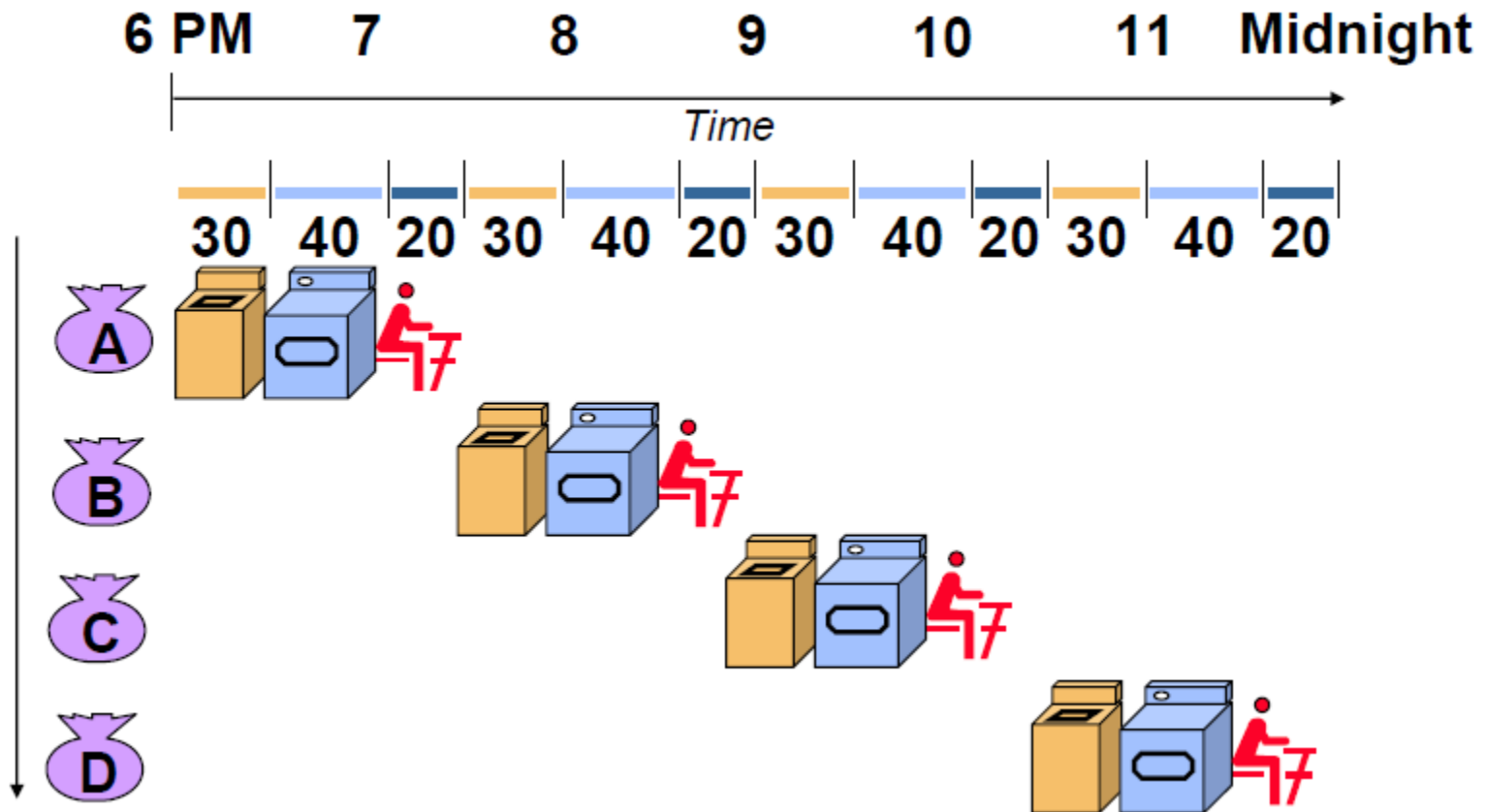

- Bài toán giặt: A, B, C, D có 4 túi quần áo cần giặt, làm khô, gấp
- Giặt tốn 30 phút
- Sấy khô: 40 phút
- Gấp: 20 phút

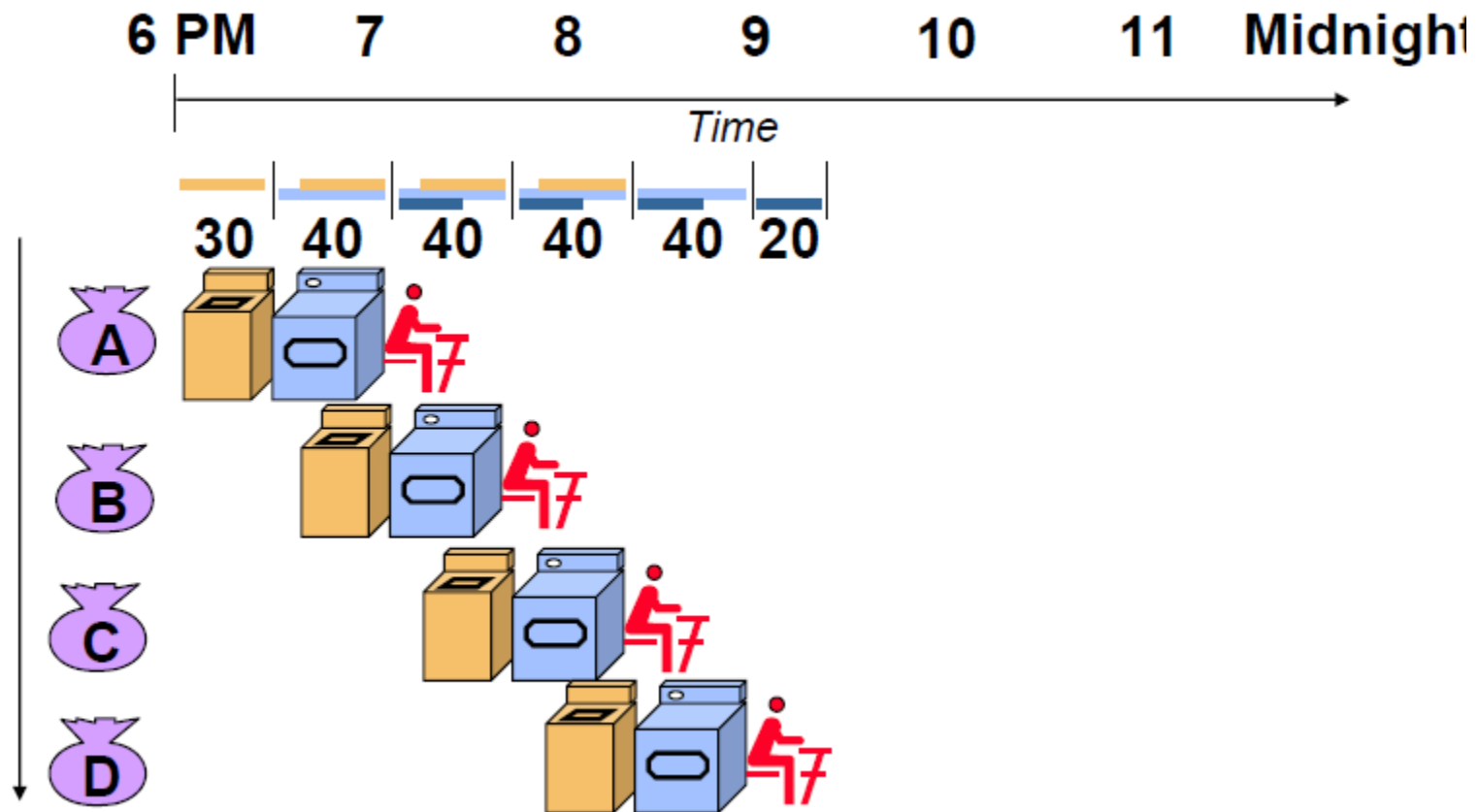
Pipeline – Ví dụ thực tế

Thực hiện tuần tự

Pipeline – Ví dụ thực tế

Áp dụng pipeline

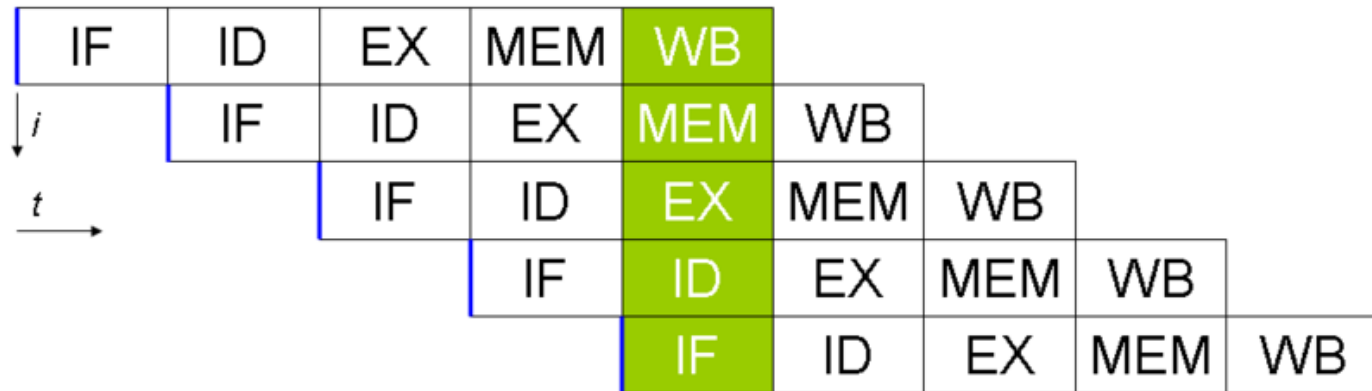

Giới thiệu về CPU Pipeline – Nguyên lý

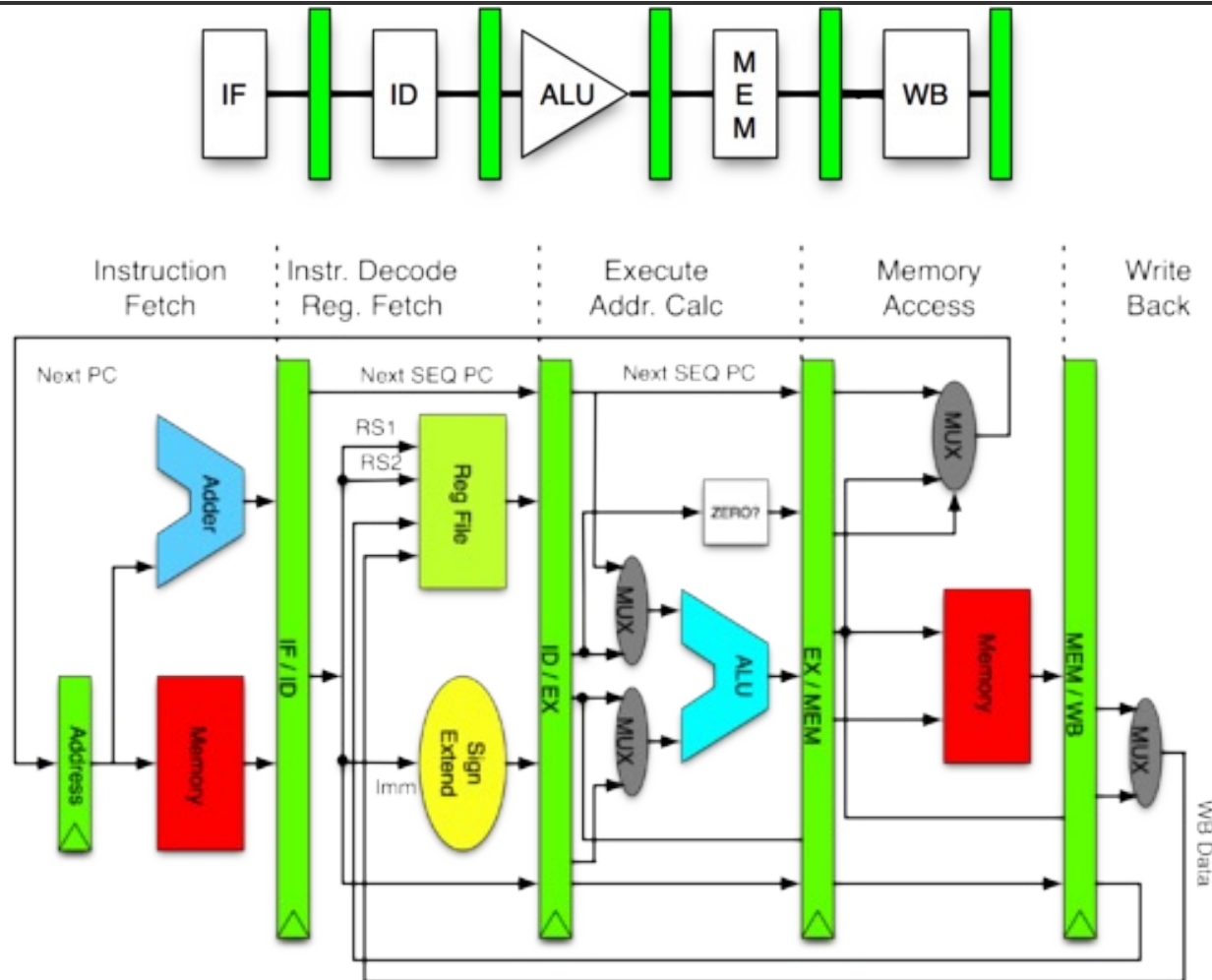
- ❑ Quá trình thực hiện lệnh được chia thành các giai đoạn
- ❑ 5 giai đoạn của hệ thống load – store:
  - Instruction fetch (IF): lấy lệnh từ bộ nhớ (hoặc cache)
  - Instruction Decode (ID): giải mã lệnh và lấy các toán hạng
  - Execute (EX): thực hiện lệnh: nếu là lệnh truy cập bộ nhớ thì tính toán địa chỉ bộ nhớ
  - Memory access (MEM): đọc/ ghi bộ nhớ ; nếu không truy cập bộ nhớ thì không có
  - Write back (WB): lưu kết quả vào thanh ghi
- ❑ Cải thiện hiệu năng bằng cách tăng số lượng lệnh vào xử lý

Giới thiệu về CPU Pipeline – Nguyên lý

Giới thiệu về CPU Pipeline – Nguyên lý

Giới thiệu về CPU Pipeline – Đặc điểm

- ❑ Pipeline là kỹ thuật song song ở mức lệnh (ILP: Instruction Level Parallelism)
- ❑ Một pipeline là đầy đủ nếu nó luôn nhận một lệnh mới tại mỗi chu kỳ đồng hồ
- ❑ Một pipeline là không đầy đủ nếu có nhiều giai đoạn trễ trong quá trình xử lý
- ❑ Số lượng giai đoạn của pipeline phụ thuộc vào thiết kế CPU:
  - 2, 3, 5 giai đoạn: pipeline đơn giản
  - 14 giai đoạn: Pen II, Pen III
  - 20 – 31 giai đoạn: Pen IV
  - 12 -15 giai đoạn: Core

Giới thiệu về CPU Pipeline

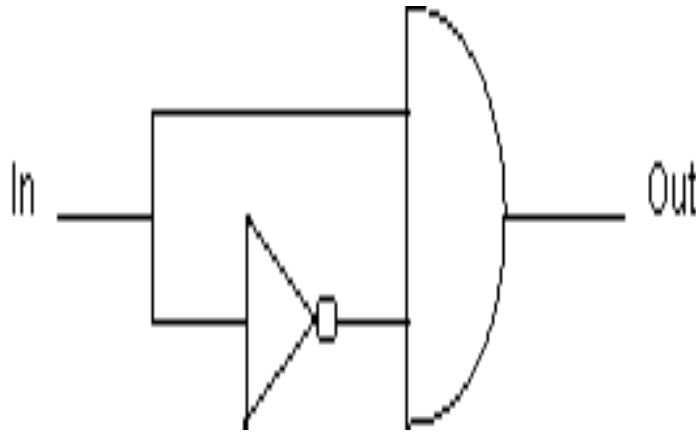
Số lượng giai đoạn

- Thời gian thực hiện của các giai đoạn:
  - Mọi giai đoạn nên có thời gian thực hiện bằng nhau
  - Các giai đoạn chậm nên chia ra
- Lựa chọn số lượng giai đoạn:
  - Theo lý thuyết, số lượng giai đoạn càng nhiều thì hiệu năng càng cao
  - Nếu pipeline dài mà rỗng vì một số lý do, sẽ mất nhiều thời gian để làm đầy pipeline

Các vấn đề (rủi ro: hazard) của Pipeline

- Đầu ra mong muốn luôn là 0 (false)
  - Nhưng trong một số trường hợp, đầu ra là 1 (true)
- ⇒ Hazard

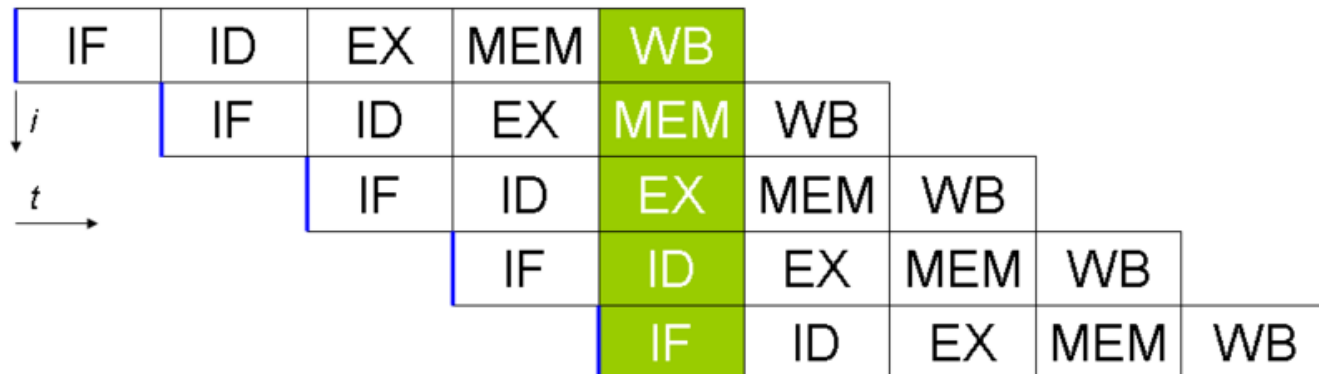
Các vấn đề của Pipeline

- Vấn đề xung đột tài nguyên (resource conflict)
  - Xung đột truy cập bộ nhớ
  - Xung đột truy cập thanh ghi
- Xung đột/ tranh chấp dữ liệu (data hazard)
  - Hầu hết là RAW hay Read After Write Hazard
- Các lệnh rẽ nhánh (Branch Instruction)
  - Không điều kiện
  - Có điều kiện
  - Gọi thực hiện và trở về từ chương trình con

Xung đột tài nguyên

- ❑ Tài nguyên không đủ
- ❑ Ví dụ: nếu bộ nhớ chỉ hỗ trợ một thao tác đọc/ ghi tại một thời điểm, pipeline yêu cầu 2 truy cập bộ nhớ 1 lúc (đọc lệnh tại giai đoạn IF và đọc dữ liệu tại ID)
-> nảy sinh xung đột

Xung đột tài nguyên

□ Giải pháp:

- Nâng cao khả năng tài nguyên
- Memory/ cache: hỗ trợ nhiều thao tác đọc/ ghi cùng lúc
- Chia cache thành cache lệnh và cache dữ liệu để cải thiện truy nhập

Xung đột dữ liệu

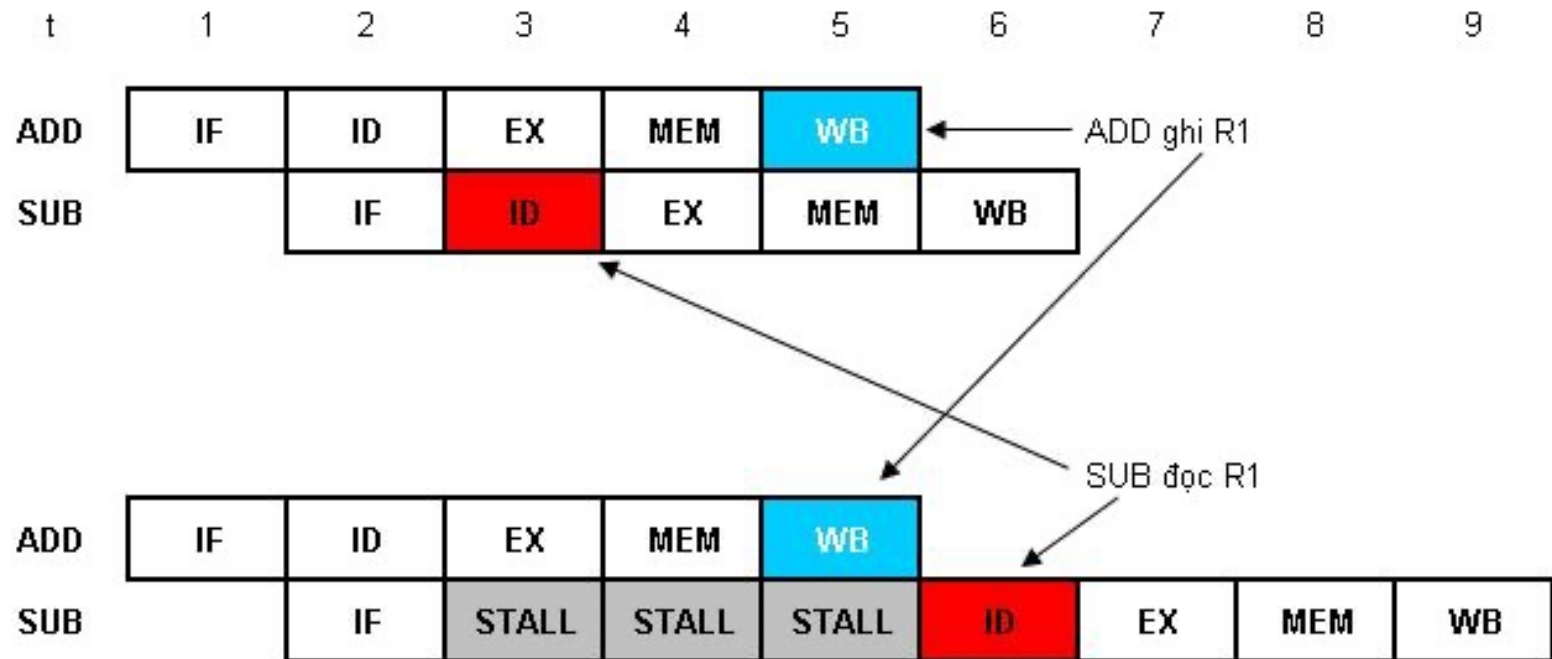
- Xét 2 lệnh sau:

ADD R1, R1, R3; $R1 \leftarrow R1 + R3$

SUB R4, R1, R2; $R4 \leftarrow R1 - R2$

- SUB sử dụng kết quả lệnh ADD: có phụ thuộc dữ liệu giữa 2 lệnh này
  - SUB đọc R1 tại giai đoạn 2 (ID); trong khi đó ADD lưu kết quả tại giai đoạn 5 (WB)
    - SUB đọc giá trị cũ của R1 trước khi ADD lưu trữ giá trị mới vào R1
- ⇒ *Dữ liệu chưa sẵn sàng cho các lệnh phụ thuộc tiếp theo*

Pipeline hazard – xung đột dữ liệu

ADD R1, R1, R3; $R1 \leftarrow R1 + R3$

SUB R4, R1, R2; $R4 \leftarrow R1 - R2$

Hướng khắc phục xung đột dữ liệu

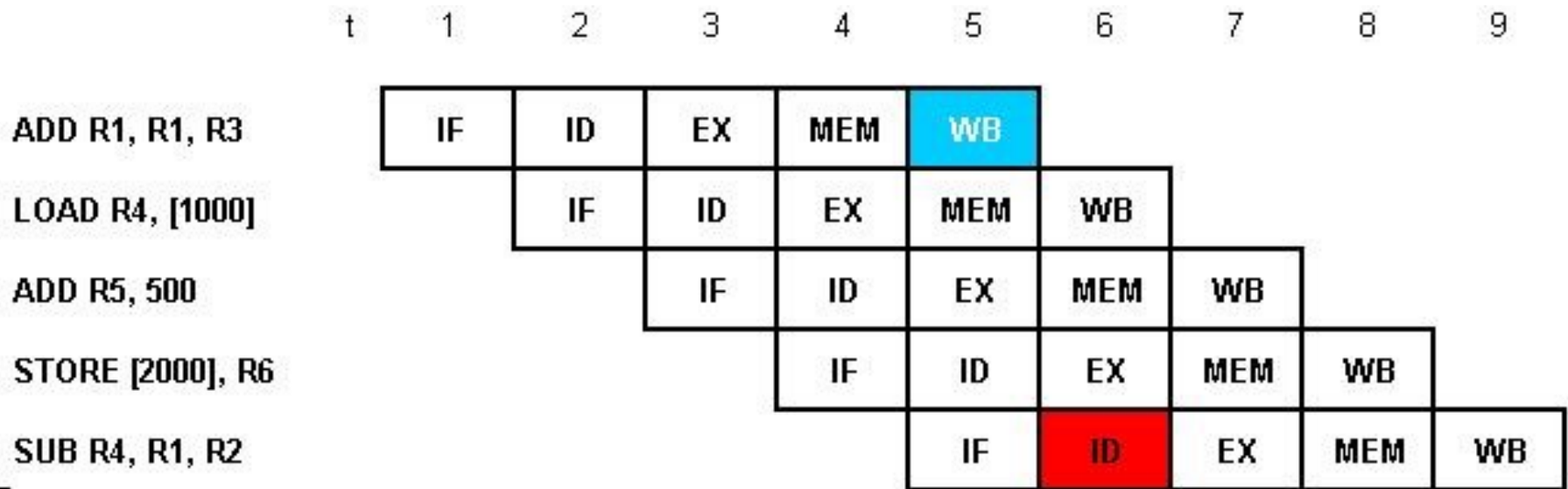
- Nhận biết nó xảy ra
- Ngưng pipeline (stall): phải làm trể hoặc ngưng pipeline bằng cách sử dụng một vài phương pháp tới khi có dữ liệu chính xác
- Sử dụng compiler để nhận biết RAW và:
  - Chèn các lệnh NO-OP vào giữa các lệnh có RAW
  - Thay đổi trình tự các lệnh trong chương trình và chèn các lệnh độc lập dữ liệu vào vị trí giữa 2 lệnh có RAW
- Sử dụng phần cứng để xác định RAW (có trong các CPUs hiện đại) và dự đoán trước giá trị dữ liệu phụ thuộc

Hướng khắc phục xung đột dữ liệu

t	1	2	3	4	5	6	7	8	9
ADD	IF	ID	EX	MEM	WB				
NO-OP		NO-OP	NO-OP	NO-OP	NO-OP	NO-OP			
NO-OP			NO-OP	NO-OP	NO-OP	NO-OP	NO-OP		
NO-OP				NO-OP	NO-OP	NO-OP	NO-OP	NO-OP	
SUB					IF	ID	EX	MEM	WB

- ❑ Làm trễ quá trình thực hiện lệnh SUB bằng cách chèn 3 NO-OP

Hướng khắc phục xung đột dữ liệu

- Chèn 3 lệnh độc lập dữ liệu vào giữa ADD và SUB

Ví dụ

□ Viết chương trình tính:

$$a = b + c;$$

$$d = e + f;$$

Bài Tập

- Xác định lỗi và bố trí lại các câu lệnh tránh trì hoãn khi thiết kế pipeline cho các câu lệnh sau:

load $R_1, 0(R_0)$

load $R_2, 4(R_0)$

Add R_3, R_1, R_2

Store $R_3, 12(R_0)$

load $R_4, 8(R_0)$

Add R_5, R_1, R_4

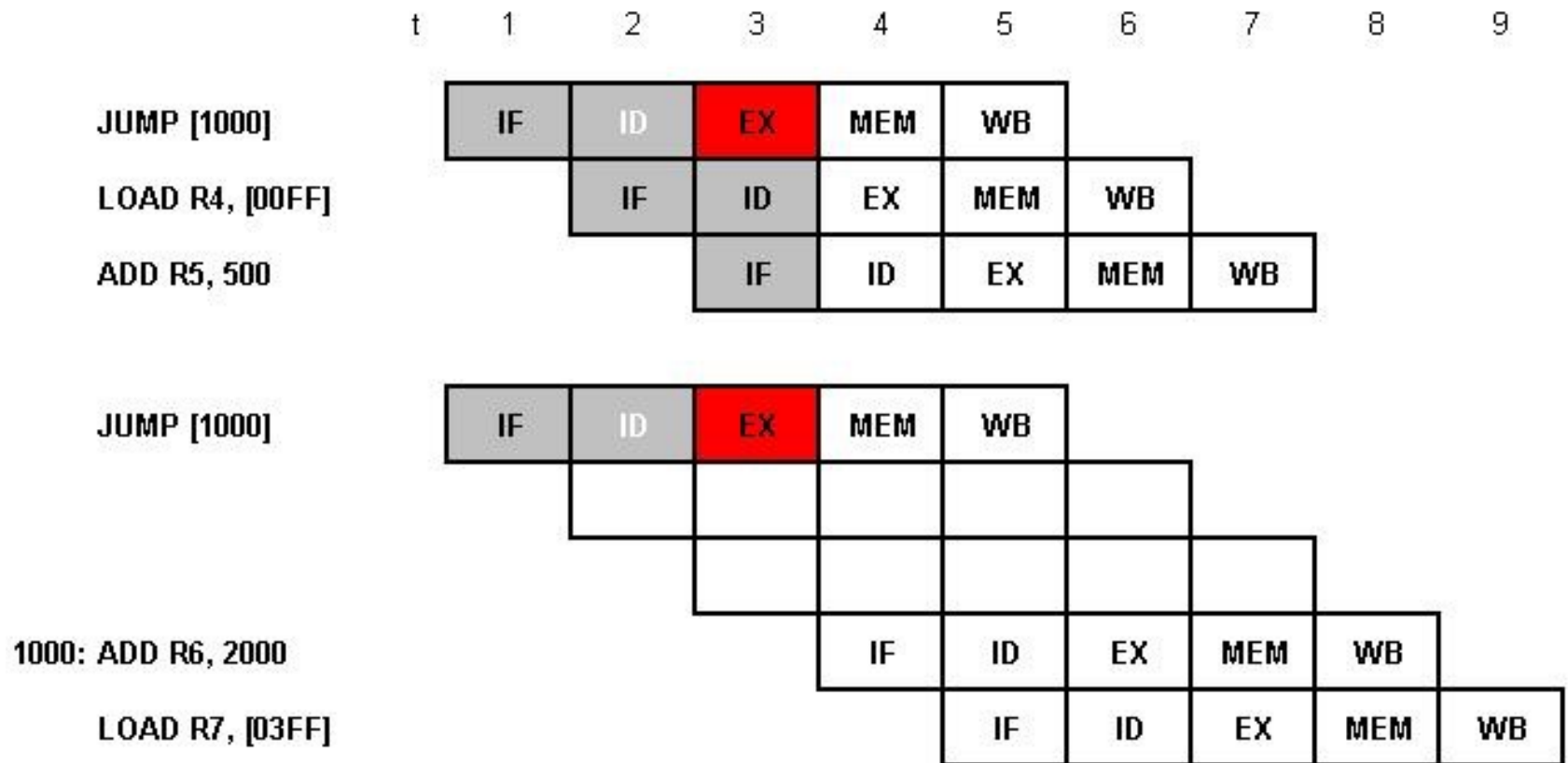
Store $R_5, 16(R_0)$

Quản lý các lệnh rẽ nhánh trong pipeline

- Tỷ lệ các lệnh rẽ nhánh chiếm khoảng 10 - 30%. Các lệnh rẽ nhánh có thể gây ra:
  - Gián đoạn trong quá trình chạy bình thường của chương trình
  - Làm cho Pipeline rỗng nếu không có biện pháp ngăn chặn hiệu quả
- Với các CPU mà pipeline dài (P4 với 31 giai đoạn) và nhiều pipeline chạy song song, vấn đề rẽ nhánh càng trở nên phức tạp hơn vì:
  - Phải đẩy mọi lệnh đang thực hiện ra ngoài pipeline khi gặp lệnh rẽ nhánh
  - Tải mới các lệnh từ địa chỉ rẽ nhánh vào pipeline. Tiêu tốn nhiều thời gian để điền đầy pipeline

Quản lý các lệnh rẽ nhánh

- Khi 1 lệnh rẽ nhánh được thực hiện, các lệnh tiếp theo bị đẩy ra khỏi pipeline và các lệnh mới được tải

Giải pháp quản lý các lệnh rẽ nhánh

- Đích rẽ nhánh (branch target)
- Rẽ nhánh có điều kiện (conditional branches)
  - Làm chậm rẽ nhánh (delayed branching)
  - Dự báo rẽ nhánh (branch prediction)

Đích rẽ nhánh

- Khi một lệnh rẽ nhánh được thực hiện, lệnh tiếp theo được lấy là lệnh ở địa chỉ đích rẽ nhánh (target) chứ không phải lệnh tại vị trí tiếp theo lệnh nhảy

```
JUMP <Address>  
ADD R1, R2
```

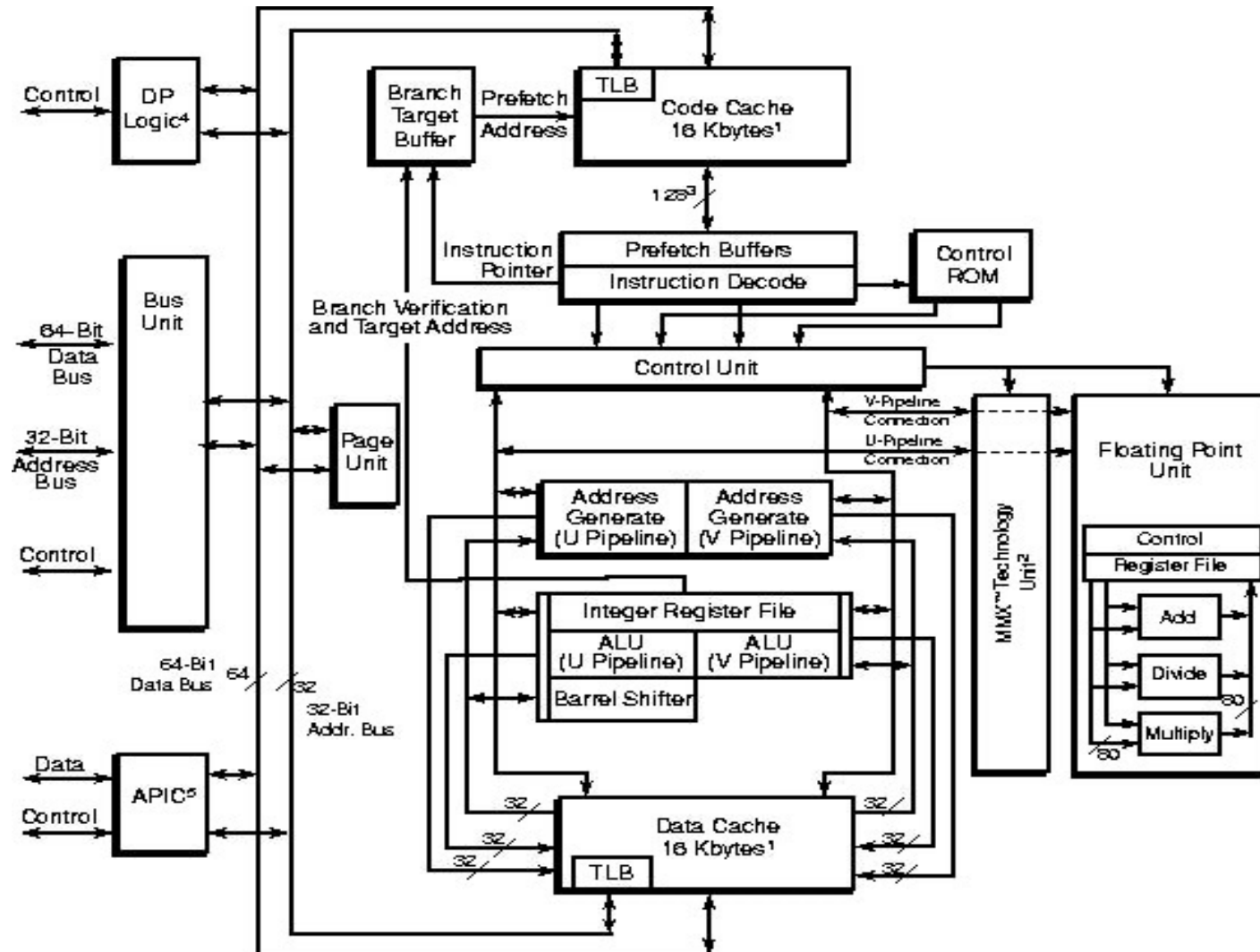
```
Address: SUB R3, R4
```

Đích rẽ nhánh

- Các lệnh rẽ nhánh được xác định tại giai đoạn ID, vậy có thể biết trước chúng bằng cách giải mã trước
  - Sử dụng đệm đích rẽ nhánh (BTB: branch target buffer) để lưu vết của các lệnh rẽ nhánh đã được thực thi:
    - Địa chỉ đích của các lệnh rẽ nhánh đã được thực hiện
    - Lệnh đích của các lệnh rẽ nhánh đã được thực hiện
  - Nếu các lệnh rẽ nhánh được sử dụng lại (trong vòng lặp):
    - Các địa chỉ đích của chúng lưu trong BTB có thể được dùng mà không cần tính lại
    - Các lệnh đích có thể dùng trực tiếp không cần load lại từ bộ nhớ
- ⇒ Điều này có thể vì địa chỉ và lệnh đích thường không thay đổi

Đích rẽ nhánh của PIII

Lệnh rẽ nhánh có điều kiện

- Khó quản lý các lệnh rẽ nhánh có điều kiện hơn vì:
  - Có 2 lệnh đích để lựa chọn
  - Không thể xác định được lệnh đích tới khi lệnh rẽ nhánh được thực hiện xong
  - Sử dụng BTB riêng rẽ không hiệu quả vì phải đợi tới khi có thể xác định được lệnh đích.

Lệnh nhảy có điều kiện – các chiến lược

- Làm chậm rẽ nhánh
- Dự đoán rẽ nhánh

Làm chậm rẽ nhánh

□ Dựa trên ý tưởng:

- Lệnh rẽ nhánh không làm rẽ nhánh ngay lập tức
- Mà nó sẽ bị làm chậm một vài chu kỳ đồng hồ phụ thuộc vào độ dài của pipeline

□ Đặc điểm:

- Hoạt động tốt trên các vi xử lý RISC trong đó các lệnh có thời gian xử lý bằng nhau
- Pipeline ngắn (thông thường là 2 giai đoạn)
- Lệnh sau lệnh nhảy luôn được thực hiện, không phụ thuộc vào kết quả lệnh rẽ nhánh

Làm chậm rẽ nhánh

□ Cài đặt:

- Sử dụng compiler để chèn NO-OP vào vị trí ngay sau lệnh rẽ nhánh, hoặc
- Chuyển một lệnh độc lập từ trước tới ngay sau lệnh rẽ nhánh

Làm chậm rẽ nhánh

❑ Xét các lệnh:

ADD R2, R3, R4
CMP R1,0
JNE somewhere

❑ Chèn NO-OP vào vị trí ngay sau lệnh rẽ nhánh

ADD R2, R3, R4
CMP R1,0
JNE somewhere
NO-OP

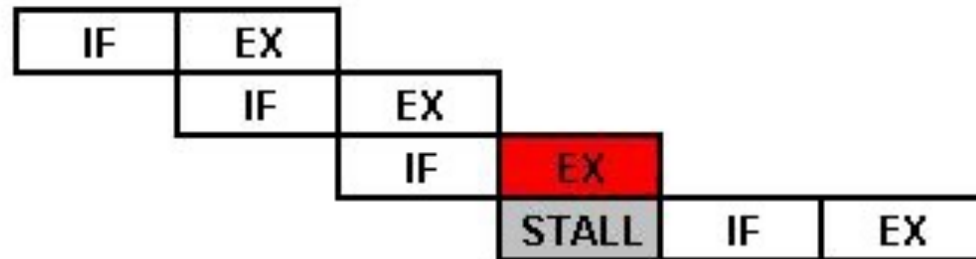
❑ Chuyển một lệnh độc lập từ trước tới ngay sau lệnh rẽ nhánh

CMP R1,0
JNE somewhere
ADD R2, R3, R4

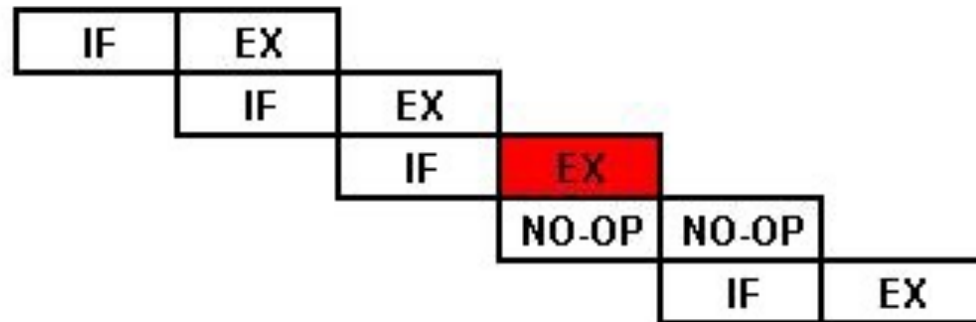

Làm chậm rẽ nhánh

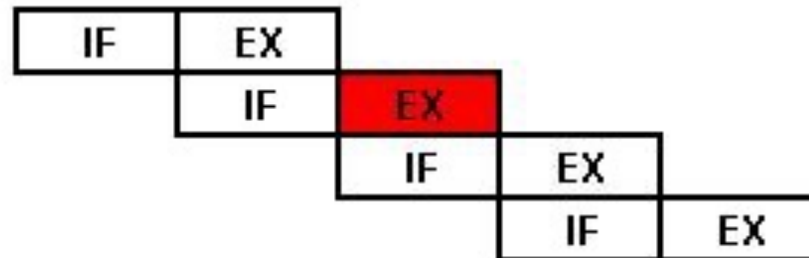
ADD R2, R3, R4
CMP R1,0
JNE somewhere
SUB R5, R6, R7

ADD R2, R3, R4
CMP R1,0
JNE somewhere
NO-OP
SUB R5, R6, R7

CMP R1,0
JNE somewhere
ADD R2, R3, R4
SUB R5, R6, R7

Làm chậm rẽ nhánh – các nhận xét

- ❑ Dễ cài đặt nhờ tối ưu trình biên dịch (complier)
- ❑ Không cần phần cứng đặc biệt
- ❑ Nếu chỉ chèn NO-OP làm giảm hiệu năng khi pipeline dài
- ❑ Thay các lệnh NO-OP bằng các lệnh độc lập có thể làm giảm số lượng NO-OP cần thiết tới 70%

Làm chậm rẽ nhánh – các nhận xét

- ❑ Làm tăng độ phức tạp mã chương trình (code)
- ❑ Cần lập trình viên và người xây dựng trình biên dịch có mức độ hiểu biết sâu về pipeline vi xử lý => hạn chế lớn
- ❑ Giảm tính khả chuyển (portable) của mã chương trình vì các chương trình phải được viết hoặc biên dịch lại trên các nền VXL mới

Dự đoán rẽ nhánh

- Có thể dự đoán lệnh đích của lệnh rẽ nhánh:
  - Dự đoán đúng: nâng cao hiệu năng
  - Dự đoán sai: đẩy các lệnh tiếp theo đã load và phải load lại các lệnh tại đích rẽ nhánh
  - Trường hợp xấu của dự đoán là 50% đúng và 50% sai

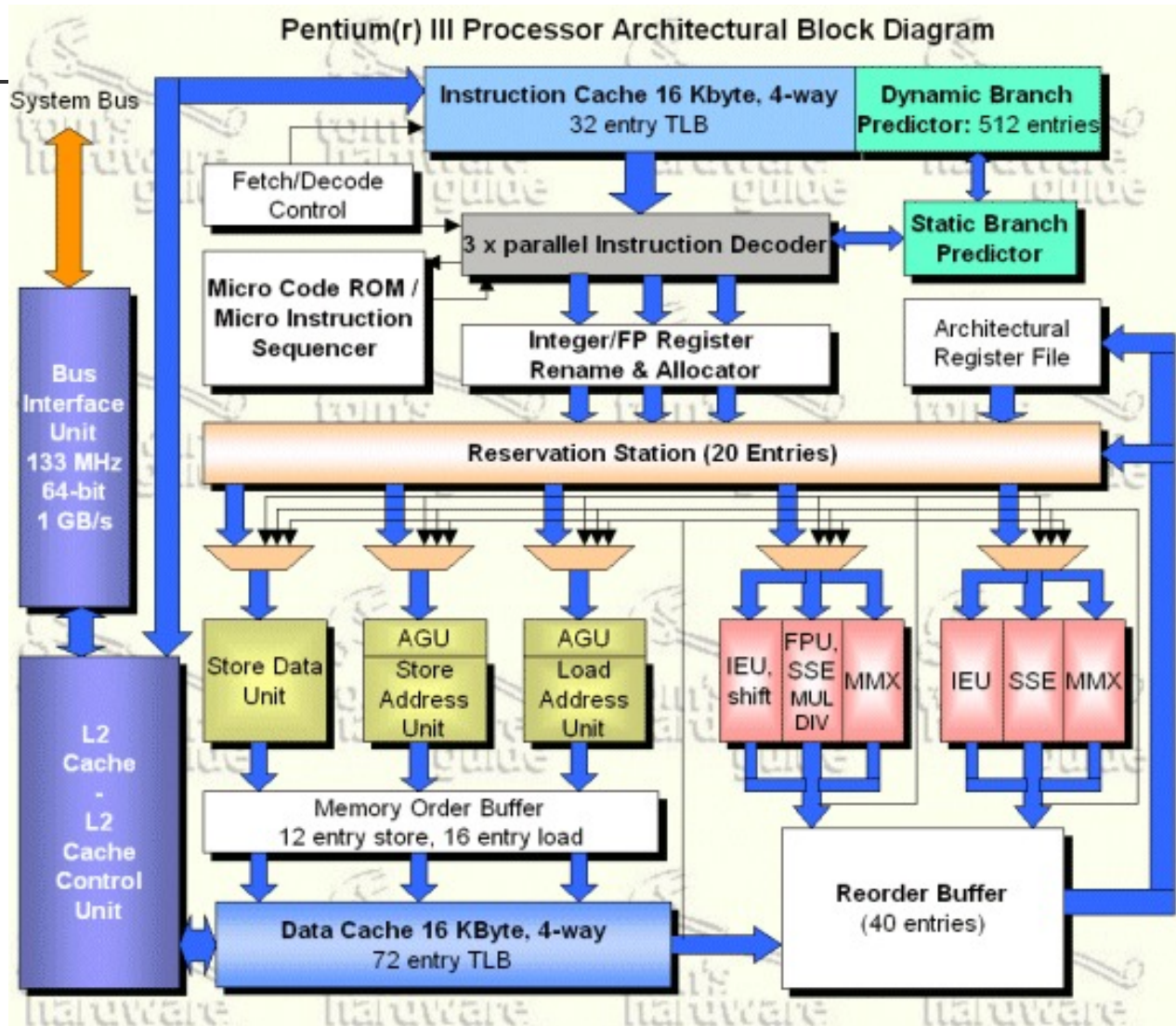
Dự đoán rẽ nhánh

□ Các cơ sở để dự đoán:

- Đối với các lệnh nhảy ngược (backward):
  - Thường là một phần của vòng lặp
  - Các vòng lặp thường được thực hiện nhiều lần
- Đối với các lệnh nhảy xuôi (forward), khó dự đoán hơn:
  - Có thể là kết thúc lệnh loop
  - Có thể là nhảy có điều kiện

Branch Prediction – Intel PIII

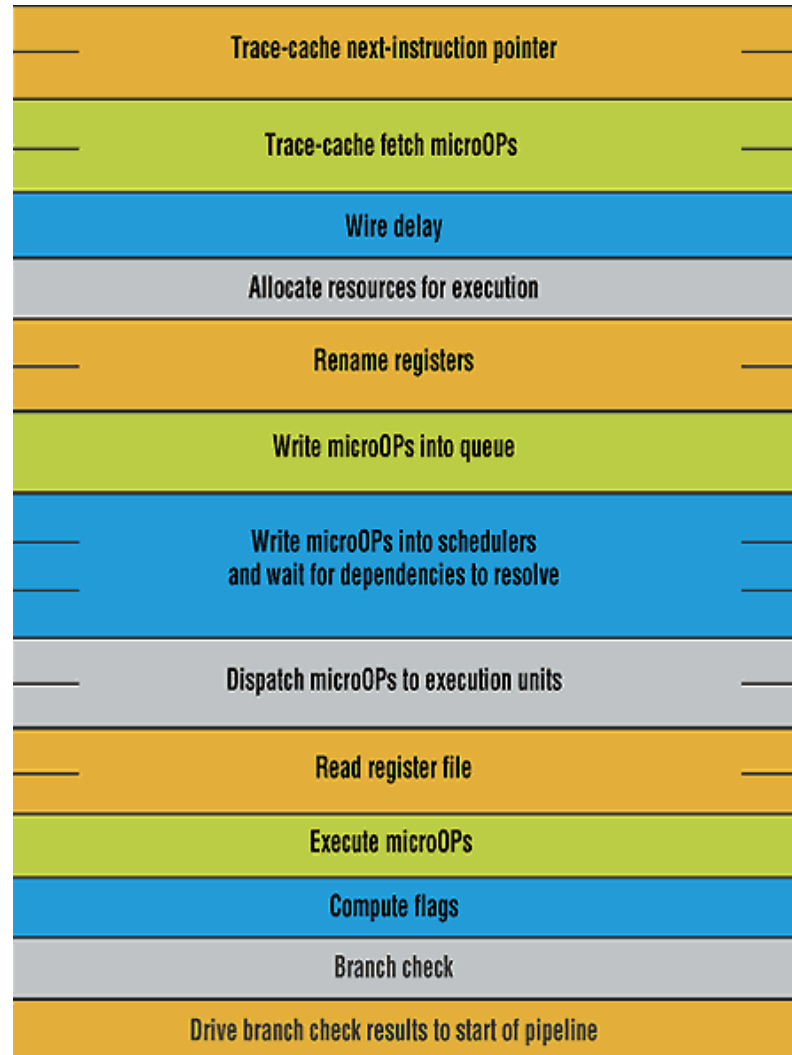
Siêu pipeline (superpipelining)

- ❑ Siêu pipeline là kỹ thuật cho phép:
  - Tăng độ sâu ống lệnh
  - Tăng tốc độ đồng hồ
  - Giảm thời gian trễ cho từng giai đoạn thực hiện lệnh
- ❑ Ví dụ: nếu giai đoạn thực hiện lệnh bởi ALU kéo dài -> chia thành một số giai đoạn nhỏ -> giảm thời gian chờ cho các giai đoạn ngắn
- ❑ Pentium 4 siêu ống với 20 giai đoạn

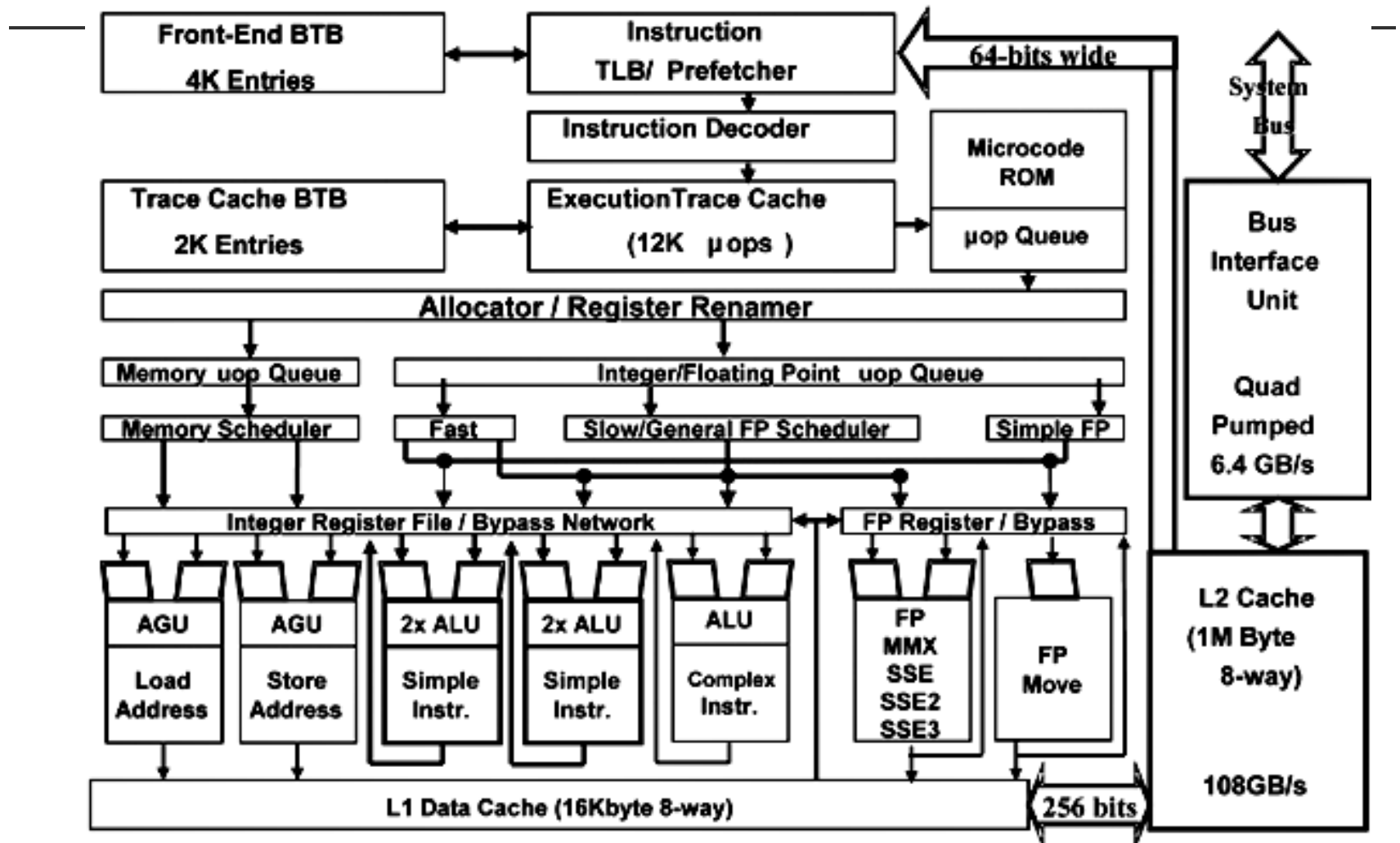
Pentium 4 siêu ống với 20 giai đoạn

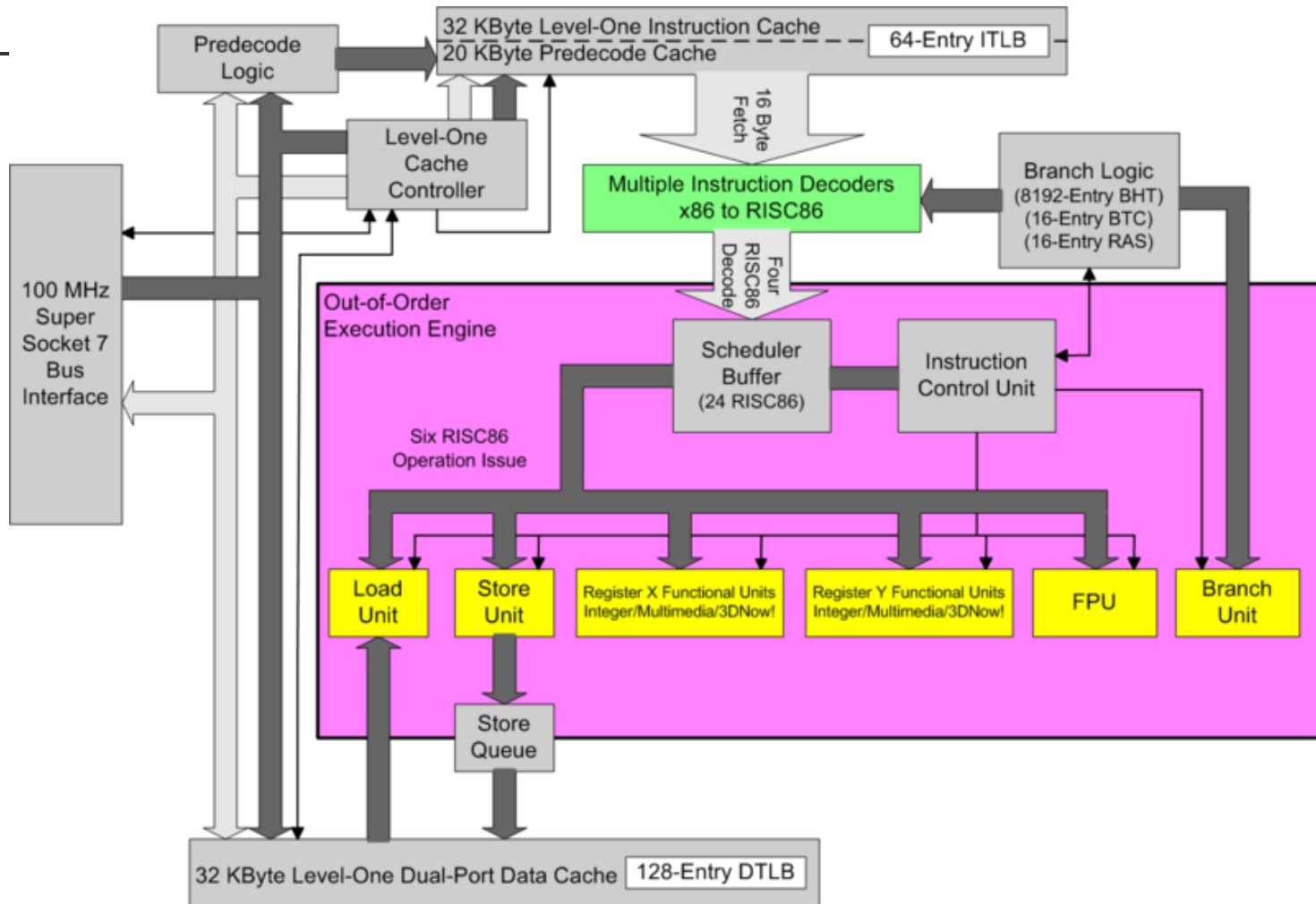

Branch Prediction – Intel P4

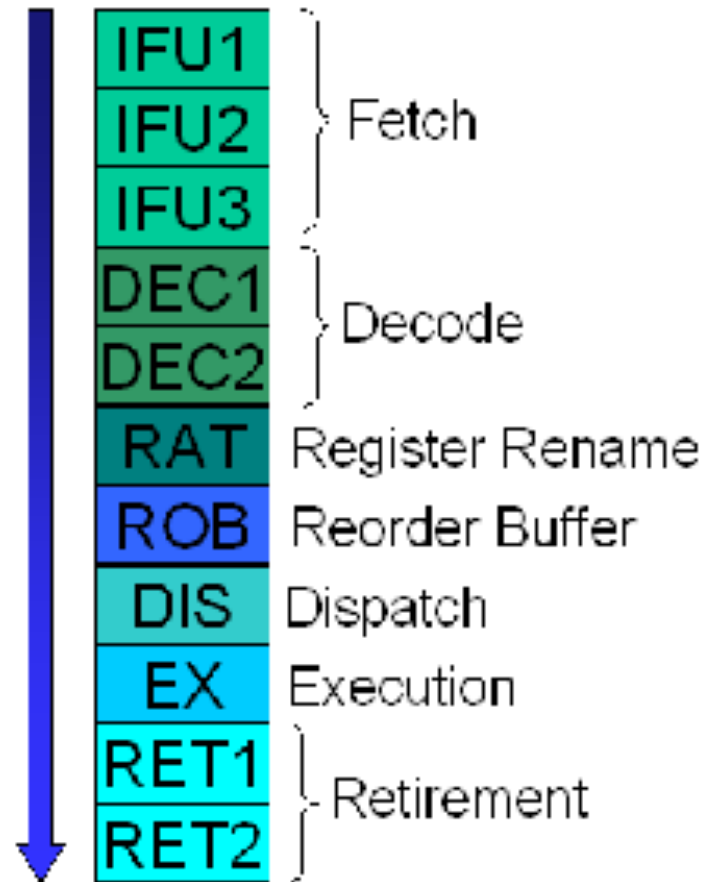

AMD K6-2 pipeline

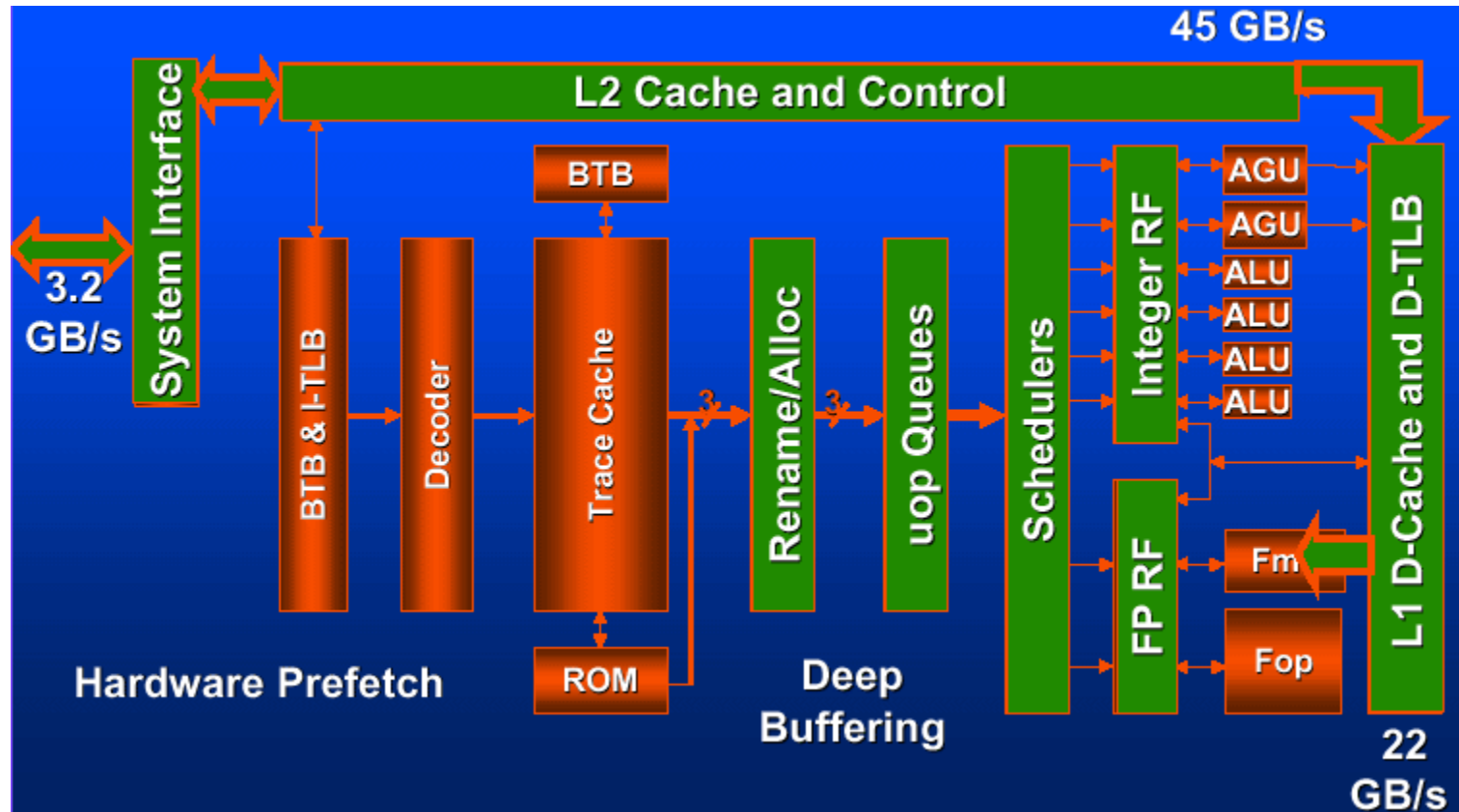

Pipeline –Pen III, M

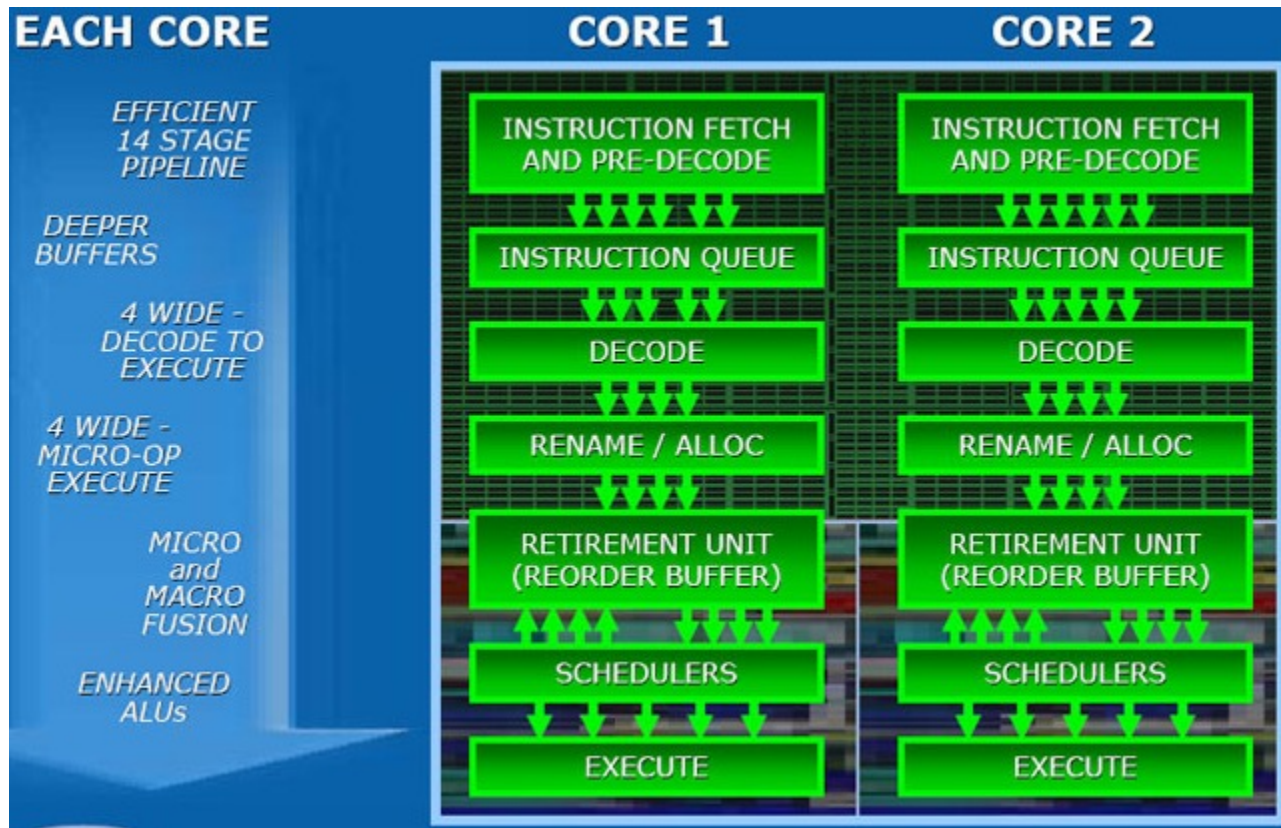

Intel Pen 4 Pipeline

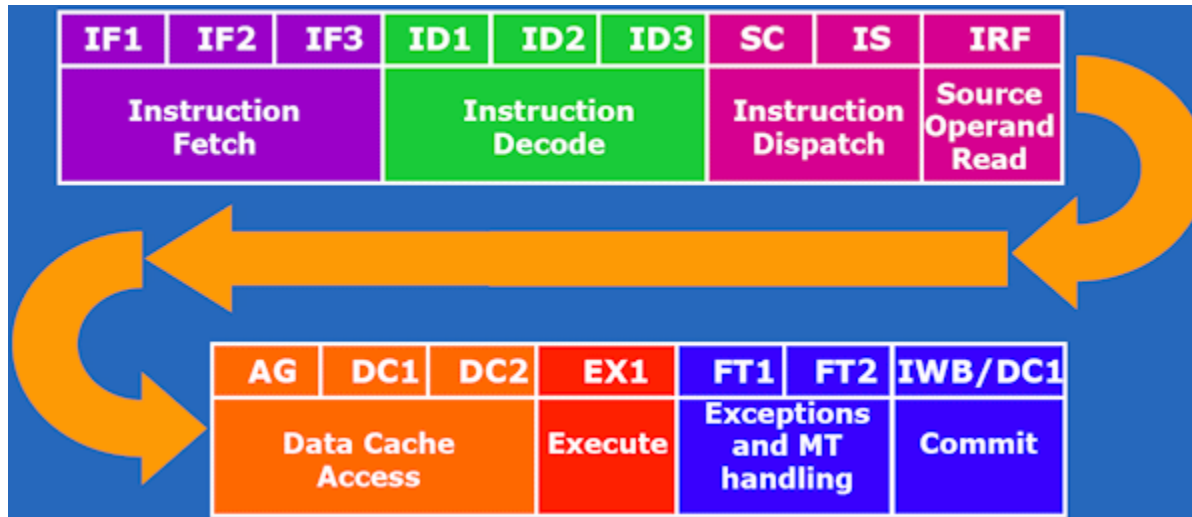

Intel Core 2 Duo pipeline

Intel Atom 16-stage pipeline

Intel Core 2 Duo – Super Pipeline

